

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ ŞƏHƏRSALMA VƏ TİKİNTİYƏ
DAİR NORMATİV SƏNƏDLƏR SİSTEMİ**

AzDTN 2.6-4

**KƏND TƏSƏRRÜFATI MÜƏSSİSƏLƏRİNİN
BAŞ PLANLARI.
LAYİHƏLƏNDİRMƏ NORMALARI**

RƏSMİ NƏŞR

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
DÖVLƏT ŞƏHƏRSALMA VƏ ARXİTEKTURA KOMİTƏSİ**

BAKI-2026

AzDTN 2.6-4 “Kənd təsərrüfatı müəssisələrinin baş planları. Layihələndirmə normaları” (Azərbaycan Respublikasının Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsi-Bakı, 2026-cı il, 31 səh.)

İşləyib:

*Azərbaycan İnşaat və Memarlıq Elmi -Tədqiqat
İnstitutu-Mövzu rəhbəri: mem. üzrə f.d. N.N.Cəfərov*

**Təsdiqə hazırlayıb
və təqdim edib:**

*Azərbaycan Respublikasının Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura
Komitəsinin Texniki normalar, elm və layihəçilərlə iş şöbəsi*

Təsdiq edilib:

*Azərbaycan Respublikası Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura
Komitəsinin Kollegiyasının 22.01.2026-cı il tarixli 3-35/3-2-1/2026
nömrəli qərarı ilə*

Qüvvəyə minib:

03.02.2026-cı il tarixdən

**Hüquqi Aktların
Dövlət Reyestrinin
qeydiyyat nömrəsi:**

15202601225321

İlk dəfə qəbul edilir

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ ŞƏHƏRSALMA VƏ TİKİNTİYƏ DAİR NORMATİV SƏNƏDLƏR SİSTEMİ

KƏND TƏSƏRRÜFATI MÜƏSSİSƏLƏRİNİN BAŞ PLANLARI. LAYİHƏLƏNDİRMƏ NORMALARI

1. Tətbiq sahəsi

Bu Normalar, Azərbaycan Respublikası ərazisində yeni, genişləndirilən və yenidən qurulan kənd təsərrüfatı, o cümlədən ayrı-ayrı torpaq sahələrində yerləşdirilən balıqçılıq təsərrüfatı müəssisələrinin, eləcə də aqrar-sənaye klasterlərinin baş planlarının layihələndirilməsinə şamil olunur.

2. Normativ istinadlar

Bu Normalarda aşağıda göstərilən normativ sənədlərə istinad edilmişdir:

Azərbaycan Respublikasının Şəhərsalma və Tikinti Məcəlləsi;

Azərbaycan Respublikasının Torpaq Məcəlləsi;

Azərbaycan Respublikasının Su Məcəlləsi;

“Ekoloji təmiz kənd təsərrüfatı haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu;

“Atmosfer havasının mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu;

“Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu;

“Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu;

“Aviasiya haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu;

“Tullantılar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu;

“Baytarlıq haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu;

“Sanitariya-epidemioloji sağlamlıq haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu;

“Xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri və obyektləri haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu;

“Torpaqların münbitliyi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu;

“Heyvanlar aləmi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu;

“Yanğın təhlükəsizliyi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu;

“Enerji resurslarından səmərəli istifadə və enerji effektivliyi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu;

“Meliorasiya və irriqasiya haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu;

“Kənd təsərrüfatı kooperasiyası haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu;

“Elektrik şəbəkələrinin mühafizə zonalarının ölçüləri və həmin ərazilərdə təsərrüfat işlərinin aparılmasına dair Tələblər” (Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 16.05.2024-cü il tarixli 261 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmişdir);

“Elektrik şəbəkəsinə dair Qaydalar” (Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 25.06.2024-cü il tarixli 315 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmişdir);

“Qəbiristanlıqların salınması və idarə olunması Qaydaları” (Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 04.12.2018-ci il tarixli 522 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmişdir);

“Təhlükə potensialı təbiət və texnogen xarakterli hadisələrin baş vermə ehtimalının yüksək olduğu zonalarda mühafizə tədbirlərinin növləri və onların tətbiqi halları” (Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 06.02.2017-ci il tarixli 31 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmişdir);

“Torpaq sürüşməsi təhlükəsi olan ərazilərin müəyyən edilməsi və bu ərazilərdə tikinti işlərinin aparılmasının məhdudlaşdırılmasına dair əlavə tədbirlər haqqında” Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 05.03.2015-ci il tarixli 56 nömrəli Qərarı;

“Zəhərli kimyəvi maddələrin ölkə daxilində daşınması və saxlanması Qaydaları” (Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 22.01.2007-ci il tarixli 10 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmişdir);

“Su mühafizə zonalarının, onların sahil mühafizə zolaqlarının ölçülərinin, sərhədlərinin və istifadəsinin müəyyən edilməsi Qaydaları” (Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 24.03.2000-ci il tarixli 56 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmişdir);

“Ekzogen geoloji proseslərə məruz qalmış torpaqlarda mühəndis-texniki və kənd təsərrüfatı işlərinin aparılmasına icazə verilməsi Qaydası”; “Radioaktiv və kimyəvi çirklənməyə məruz qalmış torpaqların təsərrüfat dövriyyəsiindən çıxarılması, konservasiya edilməsi, mühafizəsi, sağlamlaşdırılması və istifadəsi Qaydaları” (Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 01.05.2000-ci il tarixli 79 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmişdir);

“Elektrik qurğularının quraşdırılması Qaydaları” (Azərbaycan Respublikası Energetika Nazirliyinin Kollegiyasının 27.06.2024-cü il tarixli 3-15/3-1-4/2024 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmişdir);

“Qida məhsulları üzrə gigiyena tələblərinə dair Qaydalar” (Azərbaycan Respublikası Qida Təhlükəsizliyi Agentliyinin Kollegiyasının 03.11.2020-ci il tarixli 19 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmişdir);

“Bina və qurğuların layihələndirilməsində əlillər üçün zəruri olan həyat və fəaliyyət şəraitinin yaradılması üzrə Müvəqqəti Təlimat” (Azərdövləttikintikomun 14.03.2002-ci il tarixli 42 nömrəli Əmri ilə təsdiq edilmişdir);

AzDTN 2.3-4	Ərazilərin subasma və daşqından mühəndis mühafizəsi. Layihələndirmə normaları;
AzDTN 2.6-1*	Dövlət Şəhərsalma Norma və Qaydaları. Şəhər, qəsəbə və kənd yaşayış məskənlərinin planlaşdırılması və tikilib abadlaşdırılması;
AzDTN 2.7-1	Avtomobil dayanacaqları;
AzDTN 2.8-1	Anbar binaları. Layihələndirmə normaları;
AzDTN 2.8-2	İstehsalat binaları. Layihələndirmə normaları;
AzDTN 2.10-1	Hidrotexniki qurğulara yüklər və təsirlər (dalğalar və gəmilərdən). Layihələndirmə normaları;
AzDTN 2.6-3	Sənaye müəssisələrinin baş planları. Layihələndirmə normaları;
AzDTN 2.11-1	Su təchizatı. Xarici şəbəkə və qurğular;
AzDTN 2.11-2	Kanalizasiya. Xarici şəbəkə və qurğular;
AzDTN 2.12-4*	Binaların istilik mühafizəsi. Layihələndirmə normaları;

DTN 2.02-01-97	Bina və qurğuların yanğın təhlükəsizliyi;
DTN 2.04-03-2005	Səs-küydən mühafizə;
TNvəQ II-108-78	Bərk mineral gübrələr və kimyəvi bitki mühafizəsi vasitələri üçün anbarlar;
TNvəQ 2.01.01-82	İnşaat klimatologiyası və geofizikası;
TNvəQ 2.04.09-84	Bina və qurğuların yanğın avtomatikasi;
TNvəQ 2.05.07-91	Sənaye nəqliyyatı;
STN 62-91*	Əlillərin və məhdud hərəkətli əhali qruplarının ehtiyaclarını nəzərə alaraq yaşayış mühitinin layihələndirilməsi;
SN 245-71	Sənaye müəssisələrinin layihələndirilməsinin sanitariya normaları;
TN 455-73	Balıqçılıq təsərrüfatları üçün torpaqların ayrılma normaları;
TLÜN 24-86	Partlayış təhlükəliyinə və yanğın təhlükəliyinə görə bina və yerləşmənin kateqoriyasının müəyyən edilməsi;
SQvəN 2640-82	Təsərrüfat-ıçməli təyinatlı su kəmərlərinin və su təchizatı mənbələrinin sanitariya mühafizə zonalarının layihələndirilməsi və istismarı qaydalarına dair Əsasnamə;
AZS 929:2023	İçməli su. Gigiyenik tələblər və keyfiyyətə nəzarət;
DÜİST 12.4.026-76	Əməyin təhlükəsizliyi standartlar sistemi. Tanınma rəngləri və təhlükəsizlik nişanları;
DÜİST 17.5.3.04-83	Təbiətin mühafizəsi. Torpaqlar. Torpaqların rekultivasiyasına ümumi tələblər;
DÜİST 17.5.3.05-84	Təbiətin mühafizəsi. Torpaqların rekultivasiyası. Torpaqlanma üzrə ümumi tələblər;
DÜİST 8220-85*	Yeraltı texniki yanğın hidrantları;
DÜİST 9238-83	Rels izi 1520 (1524) mm olan dəmir yolların hərəkət tərkibinin və tikililərin yaxınlıq əndazəsi;
DÜİST 9720-76	Rels izi 750 mm olan dəmir yolların hərəkət tərkibinin və tikililərin yaxınlıq əndazəsi;
DÜİST 30403-2012	İnşaat konstruksiyaları. Yanğın təhlükəsinin təyini üsulları;
DÜİST 31251-2008	Xarici divarlar xarici tərəfdən. Yanğın təhlükəsinə sınaq üsulları.

Qeyd: Mətn üzrə işarələnmələr aşağıdakı kimi oxunur:

AzDTN – Azərbaycan Dövlət Tikinti Normaları;

DTN – Dövlətlərarası Tikinti Normaları;

TNvəQ – Tikinti Norma və Qaydaları;

STN – Sahələrarası Tikinti Normaları;

SN – Sanitariya normaları;

TN – Tikinti normaları;

SQvəN – Sanitariya Qaydaları və Normaları;

AZS – Azərbaycan Respublikasının Dövlət Standartı;

DÜİST – Dövlət Ümumittifaq Standartı (Dövlətlərarası Standart);

3. Əsas anlayışlar

Bu Normalarda aşağıdakı anlayışlardan istifadə olunur:

aqrar-sənaye klasterləri - ölkənin bir və ya bir neçə əlaqəli regionu ərazisində yerləşən, ərazi yaxınlığı və funksional asılılıq münasibətləri ilə bağlı olan aqrar-sənaye sahəsində fəaliyyət göstərən subyektlərin məcmusu, qrup şəklində xüsusi istehsalat sahələri;

funksional-texnoloji zonalaşdırma - texnoloji əlaqələri və baytarlıq tələbləri əsasında vahid funksional təyinatlı bina və qurğuların diferensiasiyalı yerləşdirilməsini təmin edən kənd təsərrüfatı müəssisələrinin torpaq sahəsinin planlaşdırılması;

kənd təsərrüfatı müəssisəsi - kənd təsərrüfatı məhsullarının becərilməsi, istehsalı, emalı və saxlanması fəaliyyətləri üçün istifadə olunan kompleks;

saquli planlaşdırma - torpaq işlərinin minimum həcmdə yerinə yetirilməsinin və səth sularının kənarlaşdırılmasının təmin olunması nəzərə alınmaqla müəssisənin ərazisində relyefin təşkili;

torpaq sahəsinin baş planı - ərazinin səmərəli istifadəsinin, ayrı-ayrı tikililər arasında ən qısa nəqliyyat əlaqələrinin, mühəndis-texniki təchizat şəbəkələrinin səmərəli çəkilişinin, ərazinin abadlaşdırılması və yaşıllaşdırılmasının təmin olunması ilə bina və qurğuların texnoloji proseslərə uyğun yerləşdirilməsini əks etdirən sənəd;

torpaqların rekultivasiyası (bərpa) - torpaqların eroziyasının, şoranlaşmasının və deqradasiyasının qarşısının alınması və (və ya) təyinatına, yol verilən istifadəsinə uyğun olaraq, onların istifadəyə yararlı vəziyyətə gətirilməsi, o cümlədən torpağın çirklənməsinin nəticələrinin aradan qaldırılması ilə münbit torpaq qatının bərpa və qoruyucu meşə plantasiyalarının yaradılması üzrə həyata keçirilən tədbirlər.

4. Ümumi müddəalar

4.1. Kənd təsərrüfatı müəssisələri, bina və qurğuları ərazi planlaşdırılması sənədlərinə uyğun olaraq, kənd yaşayış məntəqələrinin istehsalat zonalarında yerləşdirilməli və AzDTN 2.6-1*-in, Azərbaycan Respublikasının [Şəhərsalma və Tikinti Məcəlləsinin](#), “Ekzogen geoloji proseslərə məruz qalmış torpaqlarda mühəndis-texniki və kənd təsərrüfatı işlərinin aparılmasına icazə verilməsi Qaydası”nın, “Torpaq sürüşməsi təhlükəsi olan ərazilərin müəyyən edilməsi və bu ərazilərdə tikinti işlərinin aparılmasının məhdudlaşdırılmasına dair əlavə tədbirlər haqqında” Qərarın və “Radioaktiv və kimyəvi çirklənməyə məruz qalmış torpaqların təsərrüfat dövriyyəsindən çıxarılması, konservasiya edilməsi, mühafizəsi, sağlamlaşdırılması və istifadəsi Qaydaları”nın tələbləri nəzərə alınmaqla layihələndirilməlidir.

4.2. Kənd yaşayış məntəqələrinin istehsalat zonasında heyvandarlıq, quşçuluq və xəz-dəri müəssisələri, kənd təsərrüfatı məhsullarının emalı və saxlanması, təmir, kənd təsərrüfatı maşın və avtomobillərinin texniki xidməti və saxlanması, inşaat konstruksiyalarının, məmulat və hissələrinin hazırlanması müəssisələri, maşın sınaq stansiyaları, baytarlıq xidməti müəssisələri, istixanalar, sənaye sexləri, material anbarları, layihələndirilən müəssisələr ilə əlaqəli nəqliyyat, energetika və digər obyektlər, eləcə də istehsalat zonası obyektlərinin daxili və xarici əlaqələrini təmin edən kommunikasiyalar yerləşdirilməlidir.

Heyvandarlıq, quşçuluq müəssisələrinin yerləşdirilməsi və məhsuldarlığının müəyyən edilməsi bu müəssisələrin istehsalat tullantılarından yaranan üzvi gübrələrin istifadə ediləcəyi torpaq sahələrinin mövcudluğuna əsaslanmalı və ya tikinti ərazisinin seçimi mərhələsində peyin və digər tullantıların utilizasiyası üçün alternativ həllərin tətbiqi müvafiq dövlət strukturları ilə razılaşdırılmalıdır.

4.3. Kənd təsərrüfatı təyinətli torpaqlar və onların tərkibi, hüdudları, məqsədli istifadələri, kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı və emalı üçün nəzərdə tutulmuş torpaq sahələri, su fondu torpaqları Azərbaycan Respublikasının Torpaq Məcəlləsinə əsasən müəyyən edilməlidir.

4.4. Meliorasiya və irriqasiya tədbirləri, bu tədbirlərin aparılması üçün torpaqlardan istifadə qaydaları, ekoloji tələblər, meliorasiya və irriqasiya sistemlərinin istismarı "Meliorasiya və irriqasiya haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda nəzərdə tutulmuş qaydada həyata keçirilməlidir.

4.5. Kənd təsərrüfatı müəssisələri obyektlərinin su təchizatı kənd yaşayış məntəqələrinin ərazi planlaşdırma sənədləri əsasında və AzDTN 2.11-1-in tələbləri nəzərə alınmaqla layihələndirilməlidir.

Kənd təsərrüfatı müəssisələrində yaranan istehsalat tullantı sularının kənarlaşdırılması AzDTN 2.11-2-nin tələblərinə uyğun olaraq kanalizasiya şəbəkə və qurğuları vasitəsi ilə yerinə yetirilməlidir. Bu zaman az sulu texnoloji proseslərin, dövrü su təchizatı sistemlərinin tətbiqi, sudan təkrar istifadə və digər yollarla sudan səmərəli istifadə olunması nəzərdə tutulmalıdır.

4.6. Kənd təsərrüfatı müəssisələri, bina və qurğuları yerləşdirilərkən gigiyena-epidemioloji, yanğın təhlükəsizliyi və baytarlıq tələbləri, həmçinin texnoloji layihələndirmə normalarına əsasən onlar arasındakı minimal məsafələr nəzərə alınmalıdır.

4.7. Elektrik ötürücü, rabitə xətlərinin və digər xətti qurğuların marşrutları əkin sahələrini sərhədləndirən yollar, meşə zolaqları mövcud olan marşrutlar boyunca planlaşdırılarkən kommunikasiyalara sərbəst yanaşmaların təmin edilməsi kənd təsərrüfatı məqsədilə mənimsənilməyən (becərilməyən) boş ərazilərin hesabına nəzərdə tutulmalıdır.

Elektrik şəbəkələrinin mühafizə zonalarının ölçüləri və onlarda təsərrüfat işlərinin aparılması "Elektrik şəbəkələrinin mühafizə zonalarının ölçüləri və həmin ərazilərdə təsərrüfat işlərinin aparılmasına dair Tələblər"ə müvafiq müəyyən edilməlidir.

Kənd təsərrüfatı obyektlərinin şəbəkəyə qoşulması "Elektrik şəbəkəsinə dair Qaydalar"ə müvafiq nəzərə alınmalıdır.

4.8. Kənd təsərrüfatı müəssisələrinin, bina və qurğularının, o cümlədən balıqçılıq təsərrüfatlarının yerləşdirilməsinə aşağıdakı hallarda yol verilmir:

- kömür, şist mədənlərinin və emal müəssisələrinin süxur tullantılarının təhlükəli ərazilərində;

- müəssisə, bina və qurğuların tikintisi və istismarı üçün təhlükə yaradan sürüşmə, sel və qar uçqunu zonaları, eləcə də təhlükəli geoloji proseslərin inkişaf etdiyi ərazilərdə;

- yaşayış məntəqələrinin su təchizatı mənbələrinin birinci sanitariya mühafizə qurşaqlarında;

- müalicə-sağlamlaşdırma yerlərinin və kurortların sanitariya mühafizə zonalarında;

- şəhərlərin yaşillıq zonalarının ərazilərində;
- üzvi və radioaktiv tullantılarla çirklənmiş torpaqlarda;
- qoruq ərazilərində;
- "Qəbiristanlıqların salınması və idarə olunması Qaydaları" nəzərə alınmaqla qəbiristanlıqların sanitariya mühafizə zonalarında, eləcə də məişət tullantıları üçün keçmiş poliqonların, emal qurğularının, heyvan cəmdəklərinin basdırıldığı və kremasiyası üçün infrastruktur obyektlərinin, dəri və xammal müəssisələrinin ərazilərində;
- müalicə-sağlamlaşdırma yerlərinin və kurortlarının su təchizatı və mineral su mənbələrinin sanitariya mühafizə zonalarında;
- xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin və obyektlərinin torpaqlarında, "Xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri və obyektləri haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu nəzərə alınmaqla;
- mədəni irs obyektlərinin ərazilərində, tarixi yaşayış məntəqələrinin və görkəmli yerlərin həddləri daxilində, ərazidən istifadə rejimləri və şəhərsalma reqlamentləri ilə başqa hal nəzərdə tutulmadıqda mədəni irs obyektlərinin mühafizə zonalarında;
- kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaqları tərkibindən daha qiymətli kənd təsərrüfatı torpaqlarına aid edilən ərazilərdə, eləcə də əkinə yararlı, meliorasiya edilən kənd təsərrüfatı torpaqlarında, torpağın drenajını, suvarılmasını və ya eroziyaya qarşı mühafizəsini təmin edən qurğular yerləşdirilən torpaqlarda, əgər bu qurğular torpağın yaxşılaşdırılması qismində deyilsə.

Qeyd:

1. *Kənd təsərrüfatı müəssisələrinin, bina və qurğularının yaşayış məntəqələrinin su təchizatı mənbələrinin sanitariya mühafizə zonasının ikinci qurşağında yerləşdirilməsinə SQvəN 2640-ın və AzDTN 2.11-1-in tələblərinə uyğun olaraq yol verilir.*

2. *Yaşayış məntəqələrinin su təchizatı mənbələrinin sanitariya mühafizə zonasının ikinci qurşağında sənaye tipli donuzçuluq komplekslərinin və quşçuluq təsərrüfatlarının yerləşdirilməsinə yol verilmir.*

3. *Kənd təsərrüfatı müəssisələrinin, bina və qurğularının "Xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri və obyektləri haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq müalicə-sağlamlaşdırma yerlərinin və kurortların ətrafında sanitariya mühafizə zonalarında yerləşdirilməsinə, onların müalicəvi vasitələrinə mənfi təsirlər olmadıqda və "Sanitariya-epidemioloji salamatlıq haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununun tələbləri nəzərə alınmaqla yol verilir.*

4. *"Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununun və Azərbaycan Respublikasının Su Məcəlləsinin tələbləri nəzərə alınaraq çayların, göllərin və digər su obyektlərinin mühafizə zonalarında, onların çirklənmədən, zibillənmədən, lillənmədən və su səviyyəsinin azalmasından mühafizəsini təmin edən qurğularla təchiz edilmədən kənd təsərrüfatı müəssisələrinin, bina və qurğularının yerləşdirilməsi qadağandır.*

5. *Kənd təsərrüfatı müəssisəsinin tikinti obyektləri (daşınmaz, daşına bilən) kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaqların tərkibinə aid torpaq sahələrində yerləşdirilərkən Azərbaycan Respublikasının Torpaq Məcəlləsinin, "Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında" və "Torpaqların münbitliyi haqqında" Azərbaycan Respublikasının qanunlarının tələbləri yerinə yetirilməlidir.*

6. Qida məhsulları üzrə gigiyenaya, o cümlədən qida obyektlərində yerləşmələrin layihələndirilməsi, quruluşu və yerləşməsinə dair tələblər “Qida məhsulları üzrə gigiyena tələblərinə dair Qaydalar”a müvafiq nəzərə alınmalıdır.

4.9. Kənd təsərrüfatı müəssisələrinin, bina və qurğularının, o cümlədən balıqçılıq təsərrüfatlarının inşası üçün ərazilər seçilərkən torpaq sahələrinin və kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaqların zəbt edilməsi ilə kənd təsərrüfatı istehsalına dəyən zərərin kompensasiyası, eləcə də torpaqların qənaətli istifadəsi nəzərə alınmaqla, onların mümkün yerləşdirilməsi variantları əsasında texniki-iqtisadi hesablamalar aparılmalıdır.

Qeyd. *Balıqçılıq təsərrüfatı müəssisələrinin yerləşdirilməsi üçün torpaq sahələri seçilərkən TN 455-in tələbləri nəzərə alınmalıdır.*

4.10. Kənd təsərrüfatı müəssisələrinin və ya obyektlərinin genişləndirilməsi üçün torpaq sahələrinin rezervasiasına həmin müəssisələrin ərazilərinin hüdudlarından kənarında yerləşən torpaqlar hesabına yol verilir.

Kənd təsərrüfatı müəssisələrinin ərazilərində torpaq sahələrinin rezervasiası yalnız müvafiq texniki-iqtisadi əsaslandırmaqla layihə tapşırıqlarına uyğun olaraq aparılır.

4.11. Kənd təsərrüfatı müəssisələrini, bina və qurğularını çay və ya su hövzələrinin sahilyanı ərazilərində yerləşdirərkən, onların sahələrinin planlaşdırma səviyyəsi su axını və onun yamacının ən yüksək hesablama səviyyəsindən, eləcə də AzDTN 2.10-1-in tələblərinə uyğun olaraq dalğanın müəyyən edilmiş hesablama hündürlüyündən 0,5 m-dən az olmamalıdır. İstismar müddəti 10 ildən çox olan kənd təsərrüfatı müəssisələri, bina və qurğuları üçün suyun ən yüksək hesablama səviyyəsi hər 50 ildə, istismar müddəti 10 ilə qədər olduqda isə hər 10 ildə bir dəfə təkrarlanma ehtimalı ilə ən yüksək su səviyyəsi kimi qəbul edilməlidir.

Qeyd:

1. Ən yüksək su səviyyəsinin tez-tez təkrarlandığı torpaq sahələrində kənd təsərrüfatı müəssisələrinin, bina və qurğularının yerləşdirilməsinə müvafiq texniki-iqtisadi əsaslandırılma və su basmalardan mühafizə qurğularının tikintisi şərtilə yol verilir.

2. Bu bəndin tələbləri istismar şəraitinə görə qısamüddətli subasmalara məruz qala bilən kənd təsərrüfatı müəssisələrinə, bina və qurğularına şamil edilmir. Bu halda su hövzələrinin çirklənmədən qorunması üçün Azərbaycan Respublikasının Su Məcəlləsinin tələbləri yerinə yetirilməlidir.

4.12. Kənd təsərrüfatı müəssisələrini Azərbaycan Respublikasının Su Məcəlləsinə uyğun olaraq su hövzələrinin (obyektlərinin) sahil ərazilərində yerləşdirdikdə və müəssisələrlə su hövzələri arasında birbaşa əlaqə olmadıqda sahilboyu tikinti aparılmayan mühafizə zolağının eni “Su mühafizə zonalarının, onların sahil mühafizə zolaqlarının ölçülərinin, sərhədlərinin və istifadəsinin müəyyən edilməsi Qaydaları”na müvafiq nəzərə alınmalıdır.

4.13. Aqrokimyəvi vasitə, pestisid və konservant anbarlarını, heyvandarlıq, quşçuluq müəssisələrini və xəz-dəri təsərrüfatlarını yerləşdirərkən zərərli maddələrin, peyin və nəcisin su hövzələrinə daxil olmasının qarşısını almaq üçün tədbirlər görülməlidir. Zəhərli kimyəvi maddələr saxlanılan anbarlar yerləşdirilərkən “Zəhərli kimyəvi maddələrin ölkə daxilində daşınması və saxlanması Qaydaları”nın tələbləri nəzərə alınmalıdır.

4.14. Kənd təsərrüfatı müəssisələrini, bina və qurğularını radiostansiyalar, güclü zəhərli maddələrin istehsalı və digər xüsusi təyinatlı obyektlər və müəssisələr olduğu ərazilərdə yerləşdirərkən “Zəhərli kimyəvi maddələrin ölkə daxilində daşınması və saxlanması Qaydaları”nın və şəhərsalma və tikintiye dair normativ sənədlərin tələbləri nəzərə alınmalıdır.

Neftqazçıxarma sənaye obyektlərindən sənaye və kənd təsərrüfatı müəssisələrinə qədər minimal məsafələr “Təhlükə potensialı təbiət və texnogen xarakterli hadisələrin baş vermə ehtimalının yüksək olduğu zonalarda mühafizə tədbirlərinin növləri və onların tətbiqi halları”nın tələbləri nəzərə alınmaqla müəyyən edilməlidir.

4.15. Mövcud və yenidən layihələndirilən hava limanlarının yerləşdiyi ərazilərdə hava gəmilərinin uçuş təhlükəsizliyinə və ya aerodrom radiotexnikasının normal fəaliyyətinə maneə yarada bilən kənd təsərrüfatı müəssisələrinin, bina və qurğularının yerləşdirilməsi AzDTN 2.6-1*-in və “Aviasiya haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununun tələblərinə uyğun olaraq həyata keçirilməlidir.

Heyvandarlıq, quşçuluq və xəz-dəri müəssisə, bina və qurğularını səs səviyyəsi 60 dBA və ya daha çox xarici səs-küy mənbələri olan, mövcud və yeni layihələndirilən hava limanlarının və digər obyektlərin olduğu ərazi rayonlarında yerləşdirilərkən DTN 2.04-03-ün tələbləri nəzərə alınmalıdır.

Aerodromun əsas uçuş-eniş zolağının hündürlüyü və onun coğrafi yerini, dəniz səviyyəsindən hündürlüyünü və s. müəyyənləşdirən şərti yoxlama-nəzarət nöqtəsindən 15 km-dən yaxın məsafədə xəz-dəri təsərrüfatlarının, kəsim yerlərinin və quşların cəlb edilməsinə və kütləvi toplanmasına şərait yaradan digər obyektlərin yerləşdirilməsi qadağandır.

4.16. Atmosferə əhəmiyyətli dərəcədə tüstü, toz və ya xoşagəlməz qoxu yayan maddələr ayıran kənd təsərrüfatı müəssisələrinin qapalı dərələrdə, çökəkliklərdə, dağ ətəyində və təbii havalandırma ilə təmin olunmayan digər ərazilərdə yerləşdirilməsinə yol verilmir. Həmin müəssisələrin təbii havalandırma ilə təmin olunmayan ərazilərdə yerləşdirilməsi zərurəti yaranarsa, onların yerləşdiyi ərazilərdə və kənd yaşayış məntəqələrinin hava hövzəsində zərərli maddələrin yol verilən maksimum konsentrasiyası normalarına riayət olunması üçün əlavə tədbirlər görülməlidir.

4.17. Ətraf mühitə zərərli istehsal tullantıları ayıran mənbələrə malik texnoloji prosesli kənd təsərrüfatı müəssisələri, bina və qurğuları yaşayış və ictimai binalardan sanitariya mühafizə zonaları ilə, heyvandarlıq, quşçuluq müəssisələri və xəz-dəri təsərrüfatlarından isə baytarlıq ara məsafələri ilə ayrılmalıdır.

Sanitariya mühafizə zonalarının ölçüləri cədvəl 7-yə uyğun olaraq qəbul edilməlidir. Sanitariya mühafizə zonaları ərazilərinin torpaqları istifadədən çıxarılmır və maksimum kənd təsərrüfatı ehtiyacları üçün istifadə edilməlidir.

4.18. Sanitariya mühafizə zonalarında yanğınsöndürmə məntəqələrinin, taxıl, meyvə, tərəvəz və kartof anbarlarının (saxlanılan yerlərin), bitki tingliklərinin yerləşdirilməsinə, eləcə də SN 245 sanitariya normalarında qeyd olunmuş sənaye müəssisələrinin, bina və qurğuların layihələndirilməsinə yol verilir.

4.19. Heyvandarlıq, quşçuluq müəssisələri və xəz-dəri təsərrüfatları üçün nəzərdə tutulmuş sanitariya-mühafizə zonalarının eni 100 m-dən çox olarsa, onun yaşayış ərazisi tərəfdən sərhədində eni 50 m-dən az olmayan ağac və kollardan ibarət zolaq nəzərdə tutulmalı, sanitariya mühafizə zonasının eni 50 m-dən 100 m-ə qədər olarsa, ağac və

kollardan ibarət zolağın eni 20 m-dən az olmamalıdır. Digər kənd təsərrüfatı müəssisələrində hər bir layihələndirilən əsaslı tikinti obyektini üçün havaya zərərli maddələrin atılmasının təsirindən əhalini qorumaq məqsədilə zəruri tədbirlər görülməlidir.

4.20. Qida məhsullarının istehsalında istifadə edilməsi üçün nəzərdə tutulmuş su təchizatı sistemləri vasitəsi ilə ötürülən içməli su AZS 929-un tələblərinə müvafiq olmalıdır.

5. Kənd təsərrüfatı müəssisələrinin baş planlarına dair tələblər

5.1. Aqrar-sənaye klasterlərinin və kənd təsərrüfatı müəssisələrinin baş planları tərtib olunarkən aşağıdakılar nəzərə alınmalıdır:

a) yaşayış zonası ilə planlaşdırılma əlaqəsi;

b) kənd təsərrüfatı və sənaye müəssisələrinin eyni torpaq sahəsində iqtisadi cəhətdən məqsədyönlü kooperativləşdirilməsi və texnoloji əlaqələri, sanitariya-gigiyenik, baytarlıq-sanitariya və yanğın təhlükəsizliyi tələbləri, yük dövriyyəsi və nəqliyyat növləri, ümumi yardımçı və xidməti təyinatlı obyektlərin təşkili;

c) kənd təsərrüfatı müəssisələrinin, bina və qurğularının, o cümlədən mühəndis-texniki təchizat şəbəkələrinin aralarında müvafiq minimal məsafələrə riayət olunmaqla yerləşdirilməsi;

ç) texnoloji və mühəndis-texniki tələblərin yerinə yetirilməsi və təbii-iqlim, geoloji və digər yerli şərait nəzərə alınaraq ətraf ərazilərin tikililəri ilə əlaqələndirilməklə vahid memarlıq ansamblının yaradılması;

d) bitişik torpaqların eroziyadan, bataqlıqlaşmadan, şoranlaşmadan, çirklənmədən, qrunt sularının və açıq su hövzələrinin isə tullantı suları və istehsalat tullantıları ilə çirklənmədən mühafizə tədbirləri;

e) kənd təsərrüfatı müəssisələrinin istehsalat zonasının genişləndirilməsi imkanları;

ə) tikinti-quraşdırma işlərinin sənaye üsulu ilə yerinə yetirilməsi;

f) kənd təsərrüfatı müəssisələrinin buraxılış kompleksləri ilə və ya növbəli tikintisinin istismara verilməsinin mümkünlüyü;

g) müvəqqəti istifadəyə verilmiş, tikinti zamanı pozulmuş torpaqların bərpası (rekultivasiyası), DÜİST 17.5.3.04-ün və DÜİST 17.5.3.05-in tələblərinə uyğun olaraq münbit torpaq qatının götürülməsi və məhsuldar olmayan torpaqlardan istifadə;

ğ) planlaşdırma həllərinin texniki və iqtisadi səmərəliliyi;

h) yerüstü və yeraltı məkanlar daxil olmaqla ərazilərdən intensiv istifadə;

x) ərazilərin abadlaşdırılması.

5.2. Genişləndirilən və yenidən qurulan kənd yaşayış məntəqələrinin və aqrar-sənaye klasterlərinin istehsalat zonalarının və kənd təsərrüfatı müəssisələrinin baş planları işlənilib hazırlanarkən aşağıdakılar nəzərə alınmalıdır:

a) istehsalat obyektlərinin vahid torpaq sahəsində cəmləşdirilməsi;

b) kənd təsərrüfatı müəssisələrinin yenidən qurularaq genişləndirilməsi və yenisinin yerləşdirilməsi üçün torpaq sahələrinin ayrılması ilə kənd yaşayış məntəqələrinin və aqrar-sənaye klasterlərinin istehsalat zonalarının planlaşdırılması və tikintisi;

c) az istifadə olunan avtomobil və dəmir yollarının ləğv edilməsi;

ç) gələcəkdə inkişaf etdirilməsi üçün torpaq sahələri olmayan kiçik və köhnəlmiş müəssisələrin və obyektlərin, eləcə də yaşayış zonasına, qonşu müəssisələrə və ətraf mühitə mənfi təsir göstərən və ya istismarına ehtiyac olmayan müəssisələrin və obyektlərin ləğv edilməsi;

d) ləğv edilən müəssisələrin və obyektlərin torpaq sahələrinin mütləq rekultivasiyası;

e) istehsalat ərazilərinin və sanitariya mühafizə zonalarının abadlaşdırılmasının yaxşılaşdırılması, tikililərin memarlıq səviyyəsinin yüksəldilməsi;

ə) avtomobil nəqliyyatının dayanacağı üçün meydançaların təşkili;

f) planlaşdırma həllərinin texniki-iqtisadi effektivliyi;

g) rekonstruksiyası məqsədəuyğun olmayan bina və qurğuların sökülməsi;

h) mövcud tikililər arasında yeni obyektlər yerləşdirmək və ya onların birləşdirilməsi ilə kənd təsərrüfatı müəssisələrinin torpaq sahəsindən maksimum istifadə edilməsi;

i) funksional-texnoloji zonalaşdırmanın sadələşdirilməsi, mühəndis-texniki təchizat şəbəkələrinin və keçidlərin yerləşdirilməsi.

5.3. Zərərli istehsalat tullantıları ayıran yenidən qurulan kənd təsərrüfatı müəssisələri üçün qabaqcıl istehsal texnologiyaları, istehsalat tullantılarının tutulması və təkrar emalı üçün effektiv vasitələr və qurğular tətbiq olunmalıdır.

5.4. İstehsalat zonalarının əraziləri ümumi dəmir və ya avtomobil yolları şəbəkəsi, eləcə də çaylar vasitəsi ilə təcrid olunan ayrı-ayrı torpaq sahələrinə bölünməməlidir. Kənd yaşayış məntəqələrinin istehsalat zonalarının bu cür ayrı-ayrı sahələrə bölünərək təcrid olunmuş ərazilərində sanitariya mühafizə zonalarının eni 500 m-dən artıq olan müəssisələr və obyektlər yerləşdirilə bilər.

5.5. Heyvandarlıq təsərrüfat və kompleksləri, qoyunçuluq və quşçuluq müəssisələri, xəz-dəri təsərrüfatları, baytarlıq və sənaye əsaslı süd, ət və yumurta istehsalı müəssisələri digər kənd təsərrüfatı müəssisələrinə (obyektlərinə) və yaşayış zonasına nəzərən külək tutmayan tərəfdə, biotermal çuxurlara nəzərən isə külək tutan tərəfdə yerləşdirilməlidir.

Aqrokimyəvi vasitələr, pestisidlər və konservantlar üçün anbarlar yaşayış məntəqələrinə nəzərən külək tutmayan tərəfdə (ilin isti mövsümündə hakim küləklərin istiqamətinə əsasən) yerləşdirilməli və "Zəhərli kimyəvi maddələrin ölkə daxilində daşınması və saxlanması Qaydaları"nın tələbləri nəzərə alınmalıdır.

5.6. Kənd yaşayış məntəqələrinin istehsalat zonalarında yerləşdirilən kənd təsərrüfatı müəssisələri, bina və qurğuları, bu obyektlər üçün eyni olan istehsal proseslərinin xüsusiyyətləri, sanitariya, baytarlıq və yanğın mühafizə tələbləri, yük dövriyyəsi, xidmətedici nəqliyyatın növləri, su, buxar, istilik, qaz, elektrik enerjisi istehlakı, eləcə də tikintinin növbəliliyi nəzərə alınmaqla birləşdirilməli, bu zaman aşağıdakı ərazilər təşkil olunmalıdır:

a) müəssisələrin meydançaları;

b) ümumi yardımçı istehsalat obyektləri;

c) anbarlar.

5.7. Kənd təsərrüfatı müəssisələrinin ərazisi aşağıdakı funksional sahələrə bölünməlidir:

a) nəzarət-buraxılış məntəqəli giriş qrupu;

- b) istehsalat;
- c) xammalın (yemin) saxlanması və hazırlanması;
- ç) istehsalat tullantılarının saxlanması, zərərsizləşdirilməsi və emalı;
- d) köməkçi-məişət.

Sahələrə bölünmə konkret kənd təsərrüfatı müəssisəsinin fəaliyyəti nəzərə alınmaqla dəqiqləşdirilməlidir.

5.8. Kənd təsərrüfatı müəssisəsinin ərazisinə nəzarət-buraxılış məntəqələri olan giriş qrupu müəssisənin əsas girişləri və işçilərinin yaxınlaşdığı tərəfdən nəzərə alınmalıdır.

Bir neçə giriş qrupu təşkil edilərkən, ictimai sərnişin nəqliyyatının dayanacaqları nəzərə alınmaqla onlar bir-birindən 1,5 km-dən çox olmayan məsafədə yerləşdirilməlidir.

Qeyd: *Belə giriş qruplarını təşkil edərkən, quşçuluq müəssisələrinin istehsal sahələrinin təcridxana binalarına və yarımzonalarına təcrid olunmuş girişlərin təşkili üçün baytarlıq-sanitariya tələblərinə uyğun olaraq, yuxarıda göstərilən məsafənin azaldılmasına yol verilir.*

5.9. Nəzarət-buraxılış məntəqələrinin qarşısında bu məntəqədən istifadə edən hər bir işçiyə (işçilərin sayının maksimal olduğu növbə üzrə) 0,15 m², lakin 25 m²-dən az olmayan sahələr nəzərdə tutulmalıdır.

Əlilliyi olan şəxslərin əməyindən istifadə imkanlarının nəzərdə tutulduğu kənd və balıqçılıq təsərrüfatı müəssisələrində istehsalat, inzibati, məişət və digər binalara girişlər STN 62-yə uyğun olaraq panduslarla təchiz edilməlidir.

Qeyd: *Əsas girişlərdəki meydançalar güllüklərlə, işıqlandırma qurğuları (lampalar) və digər kiçik memarlıq formaları ilə abadlaşdırılmalıdır.*

5.10. Kənd təsərrüfatı müəssisələrinin, o cümlədən balıqçılıq təsərrüfatlarının giriş zonalarında AzDTN 2.6-1*-in və AzDTN 2.7-1-in tələblərinə uyğun olaraq minik avtomobilləri üçün dayanacaq yerləri nəzərdə tutulmalıdır. 20-yə qədər minik avtomobili üçün dayanacaq yeri olan açıq dayanacaqlarda eni 6 m-dən az olmayan birləşdirilmiş giriş və çıxışlara yol verilir. 20-dən çox minik avtomobili üçün dayanacaq yeri olan açıq dayanacaqlarda isə giriş və çıxışlar ayrı-ayrı nəzərdə tutulmalıdır.

5.11. Kənd təsərrüfatı müəssisələrinin bina və qurğularının planlaşdırma həlləri və cəhətlərə görə yerləşdirilməsi texnoloji layihələndirmə normalarına uyğun olaraq qəbul edilməlidir.

5.12. Uzununa aerasiya fənərləri və yerləşgənin aerasiyası üçün divarlarında boşluqlar olan binalar uzununa oxu üzrə yay mövsümündə hakim küləklərin istiqamətinə perpendikulyar və ya 45°-dən çox olmayan bucaq altında yerləşdirilməlidir.

5.13. Qış fəslində qar örtüyü 50 sm-dən çox və ya küləklə daşınan qarın miqdarı ildə ərazinin hər 1 metrinə 200 m³-dən çox olan ərazilərdə müəssisənin sahə və meydançasının birbaşa havalandırılması təmin edilməlidir.

Bunun üçün keçidlər, iri binaların, qurğuların uzununa oxları və fənərlər (aerasiya istisna olmaqla) qış mövsümündə hakim küləklərin istiqamətinə paralel və ya 45°-dən çox olmayan bucaq altında yerləşdirilməlidir.

5.14. Baytarlıq nəzarəti obyektləri və binaları (baytarlıq sanitariya məntəqələrinin binaları istisna olmaqla), bərk və maye yanacaqla işləyən qazanxanalar, açıq tipli peyin saxlama anbarları heyvandarlıq, quşçuluq və xəz-dəri bina və qurğularına nəzərən külək

tutmayan tərəfdə yerləşdirilməlidir. Baytarlıq nəzarəti obyektlərinin yerləşdirilməsi, tikintisi, bərpası və istismara verilməsində “Baytarlıq haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununun 11.2.11-ci maddəsi nəzərə alınmalıdır.

5.15. İstixanalar, parniklər və günəş tütüncürutma qurğuları cənub və ya cənub-şərq yamaqlarda, qrunut sularının ən yüksək səviyyəsi yer səthindən azı 1,5 m dərinlikdə olan ərazilərdə yerləşdirilməlidir.

İstixanaların və parniklərin torpaq sahələri planlaşdırılarkən əsas qurğular funksional təyinatına görə qruplaşdırılmalı (istixanalar, parniklər, qızdırılan torpaq sahələri), əmək tutumlu proseslərin mexanikləşdirilməsi üçün lazımi şəraiti təmin edən giriş və keçidlər sistemi təmin edilməli, istixanaların və parniklərin soyuq (əsasən qış fəslində) küləklərdən təbii mühafizəsi olmadıqda, eni 10 m olan qar və küləkdən mühafizə zolaqları nəzərdə tutulmalıdır.

5.16. Kənd təsərrüfatı məhsullarının, ipəkçilik müəssisələrinin anbarları və saxlanma yerləri yaxşı havalandırılan torpaq sahələrində, qrunut sularının səviyyəsinin yer səthindən ən azı 1,5 m dərinlikdə olduğu ərazilərdə yerləşdirilməlidir.

5.17. TLÜN 24 üzrə A, B və V kateqoriyalı istehsalat sahələri olan bina və qurğular, eləcə də mineral gübrə və kimyəvi bitki mühafizəsi vasitələri anbarları Q və D kateqoriyalı digər istehsalat sahələrinə malik bina və qurğulara nəzərən külək tutmayan tərəfdə (orta illik külək güləinə əsasən) yerləşdirilməlidir.

Qeyd: *Heyvandarlıq, quşçuluq və xəz-dəri təsərrüfatlarının layihələndirilməsi zamanı yem səxlərinin və kobud yem anbarlarının yerləşdirilməsi müvafiq texnoloji layihələndirmə normalarına uyğun həyata keçirilməlidir.*

5.18. Bina və qurğular sənaye tikinti üsullarının tətbiqini təmin edən sadə formada olmalıdır.

5.19. Texnologiya şərtlərinə görə başqa planlaşdırma həllərinin qəbul edilməsi mümkün olmadığı hallarda və ya yenidənqurma şərtlərinə əsasən yarımqapalı həyətləri (yarımqapalı həyət - üç tərəfdən bir-birilə bitişik binalardan ibarət olan həyət) təşkil edən binaların tətbiqinə yol verilir.

Yarımqapalı həyətlər uzun tərəfləri üzrə hakim küləklərin istiqamətinə paralel və ya 45°-dən çox olmayan bucaq altında yerləşdirilməli, “П” formalı binaların həyətinin açıq tərəfi hakim küləklərin külək tutan tərəfinə istiqamətlənməlidir.

Pəncərə boşluqları vasitəsilə işıqlandırılan binaları olan yarımqapalı həyətin eni, həyəti təşkil edən qarşı-qarşıya olan tikililərin karnizinin yuxarı hissəsinə qədər olan hündürlüklərin cəminin ən azı yarısı qədər olmalıdır, lakin 15 m-dən az olmamalıdır.

Həyətdə zərərli istehsalat ayırmaları atılmadıqda, onun eni 12 m-ə qədər azaldıla bilər.

Qeyd:

1.Üç bitişik binadan formalaşmış, həyətin dərinliyinin eninə nisbəti vahiddən çox olan həyətlər yarımqapalı hesab olunur.

2. Həyətin dərinliyinin eninə nisbəti 3-dən çox olan yarımqapalı həyəti təşkil edən, yol verilən normativ konsentrasiyadan artıq miqdarda zərərli maddələrin həyətyanı sahədə toplanması ehtimalı olan iki və daha çox mərtəbəli binalar həyətin tikinti aparılmayan tərəfinə qarşı yerləşən ən azı 4 m eni və 4,5 m hündürlüyü olan boşluğa malik olmalıdır. Boşluğun aşağısı bitişik ərazinin planlaşdırma səviyyələri ilə üst-üstə düşməlidir. Boşluqda, onun

funksional təyinatını pozan darvazaların, hasarların və digər qurğuların quraşdırılmasına yol verilmir.

3. Yarımqapalı həyəti təşkil edən binaların mərtəbələrinin ümumi sahəsi yanğınmühafizə divarları arasında mərtəbənin yol verilən sahəsindən artıq olmadıqda və texnoloji girişlər yoxdursa, yarımqapalı həyətin eninin binalar arasında yanğın mühafizə məsafəsinin ölçüsü qədər azaldılmasına yol verilir.

5.20. Hər tərəfdən bağlı həyətləri təşkil edən binaların yalnız texnoloji və planlaşdırma əsaslandırmaları olduqda aşağıdakı şərtlərlə tətbiqinə yol verilir:

a) həyətin eni həyəti təşkil edən binanın hissələrinin ən böyük hündürlüyündən, lakin 18 m-dən az olmamalıdır;

b) həyətin iki əks tərəfində eni 4 m-dən və hündürlüyü 4,5 m-dən az olmayan açıq keçidlər nəzərdə tutulmalıdır.

5.21. Yarımqapalı həyətlərdə sonradan əlavə binaların nəzərdə tutulmasına, habelə ayrı-ayrı binaların və ya qurğuların yerləşdirilməsinə yol verilmir.

Qeyd. *Müstəsna hallarda, müvafiq əsaslandırma ilə, göstərilən həyətlərdə zərərli maddələr buraxmayan əlavə istehsalat binalarının yerləşdirilməsinə yol verilir, o şərtlə ki, həmin əlavə binalar divarın uzunluğunun 25%-dən çox hissəsini tutmasın, həyətin eni isə əlavə tikinti yerində qarşıdakı binanın ən böyük hündürlüyündən, eləcə də yanğın mühafizə məsafəsindən az olmamalıdır.*

Pəncərə boşluqları ilə işıqlandırılan binalar və qurğular arasındakı məsafələr qarşıdakı ən hündür binaların və qurğuların karnizinin yuxarı hissəsinin hündürlüyündən və cədvəl 3-də və 4-də göstərilən qiymətlərdən az olmamalıdır.

Qeyd:

1. *Qarşı binalardan və ya qurğulardan biri mümkün kölgəlik zonasında, işıqlandırma boşluqları olmayan tərəfi üzrə digərinə çevrilmiş olduqda, onlar arasında məsafə işıqlandırma boşluqları olmayan bina və qurğunun hündürlüyü ilə müəyyən edilir.*

2. *İşıqlandırma boşluqları olmayan hündür qurğuların (borular, qüllələr və s.) binanın işıqlandırma boşluqlu divarından qurğunun diametri və ya onun binaya tərəf olan hissəsinin eni qədər məsafədə yerləşdirilməsinə yol verilir. Əgər hündür qurğudan yaranan mümkün kölgələnmə zonası üzrə binanın divarında işıqlandırma boşluqları yoxdursa, onlar arasında məsafə bu Normaların tələbləri ilə müəyyənləşdirilmir.*

3. *Binanın fasadından 3 m-dən az məsafədə yerləşən uzununa fənərləri olan binaların hündürlüyü fəner karnizinin yuxarı hissəsinə qədər olan hündürlük kimi qəbul edilməlidir.*

4. *Göstərilən məsafələr qarşı binaların pəncərələrinin kölgələnməsi nəzərə alınmaqla, hər iki qarşı binada təbii və ya təbii və süni işıqlandırmanın birlikdə təmin edilə biləcəyi halda hesablamalar əsasında azaldıla bilər.*

5.22. Kənd təsərrüfatı müəssisələrinin istehsalat və yardımçı binaları texnoloji, tikinti, sanitariya-gigiyena, baytarlıq-sanitariya, yanğın və təhlükəsizlik norma və qaydalarına uyğun və iqtisadi cəhətdən əsaslandırılmış olduqda daha iri binalarda birləşdirilməlidir. Transformator yarımstansiyaları və 6–10 kV gərginlikli paylayıcı məntəqələr, qazanxanalar, hava kompressor otaqları, texniki xidmət məntəqələri, ventilyasiya kamera və qurğuları, alışmayan maye və qazların nəqli üçün nasos stansiyaları, hər obyekt üçün yük anbarları

(aralıq), tez alışan və yanan maye və qaz anbarları istisna olmaqla, digər oxşar obyektlər istehsalat binalarında və ya onlara bitişik layihələndirilməlidir.

5.23. Müəssisənin ərazisində yerləşən qarşı binaların xarici səthlərinin ölçüləri bir-birinə uyğun olmalıdır.

5.24. Yanğınsöndürmə məntəqələri ümumi yol şəbəkəsinə çıxışları olan ayrı-ayrı ərazilərdə yerləşdirilməli, yanğınsöndürmə məntəqələrindən çıxışlar mal-qara yol və keçidləri ilə kəsişməməlidir.

Yanğınsöndürmə məntəqəsi kənd yaşayış məntəqəsinin istehsalat və yaşayış zonalarına xidmət etməlidir. Yanğınsöndürmə məntəqəsinin yeri müəssisələrdə üstünlük təşkil edən istehsal kateqoriyalarına uyğun xidmət radiusuna uyğun olaraq TLÜN 24 üzrə A, B və V kateqoriyalı müəssisələr üçün 2 km və Q və D kateqoriyalı müəssisələr üçün 4 km, yaşayış məntəqəsinin yaşayış zonası üçün isə 3 km qəbul edilməlidir.

Qeyd. Kənd təsərrüfatı müəssisələrinin ərazilərində göstərilən radius həddi çox olarsa, 1 avtomobillik yanğınsöndürmə məntəqəsi təmin edilməlidir. Yanğınsöndürmə məntəqəsi sənaye və ya köməkçi binalarda yerləşdirilə (nəzərdə tutula) bilər.

5.25. Yanğınsöndürmə məntəqələrinin və postlarının torpaq sahələrinin ölçüləri şəhərsalma və tikintiyə dair normativ sənədlərin (AzDTN 2.6-3) tələblərinə uyğun olaraq qəbul edilməlidir.

6. Girişlər, keçidlər və bina və qurğular arasında məsafələr

6.1. Kənd təsərrüfatı müəssisələrinin, o cümlədən balıqçılıq təsərrüfatlarının torpaq sahələrinə giriş avtomobil yolları yaşayış, ictimai-işgüzar, rekreasiya zonalarında layihələndirilməməlidir.

6.2. Avtomobil yolları şəbəkəsi kənd təsərrüfatı müəssisələri ilə yaşayış zonası, kənd təsərrüfatı müəssisələrinin özü və ümumi şəbəkənin avtomobil yolları arasında nəqliyyat əlaqəsini təmin etməlidir.

6.3. Nəqliyyat növlərinin seçimi texniki-iqtisadi əsaslandırma əsasında aparılmalı və avtomobil nəqliyyatına üstünlük verilməlidir.

6.4. Kənd təsərrüfatı müəssisələrinə dəmir yollarının girişləri DÜİST 9238-ə, TNvəQ 2.05.07-yə uyğun olaraq layihələndirilməlidir. Müəssisələrin dəmir yollarının girişlərinin kənd yaşayış məntəqələrinin yaşayış zonası daxilində yerləşdirilməsinə yol verilmir.

Kənd təsərrüfatı müəssisələrinin bina və qurğuları ümumi dəmir yolu şəbəkəsi xəttinin oxuna nəzərən texnoloji layihələndirmənin müvafiq normaları üzrə yerləşdirilməlidir, lakin DTN 2.02-01 nəzərə alınmaqla aşağıdakı məsafələrdən az olmamalıdır:

- I və II odadavamlılıq dərəcələri olan bina və qurğulardan, III və IV odadavamlılıq dərəcələri və konstruktiv yanğın təhlükəliliyi sinfi C0 olan bina və qurğulardan - 40 m;

- III odadavamlılıq dərəcəsi və konstruktiv yanğın təhlükəliliyi sinfi C1 olan bina və qurğulardan - 50 m;

- III odadavamlılıq dərəcəsi və konstruktiv yanğın təhlükəliliyi sinifləri C2, C3 olan bina və qurğulardan; IV odadavamlılıq dərəcəsi və konstruktiv yanğın təhlükəliliyi sinifləri C1, C2, C3 olan bina və qurğulardan və V odadavamlılıq dərəcəsi olan bina və qurğulardan - 60 m.

6.5. Kənd təsərrüfatı müəssisələrinin ərazilərində hazır məhsulun və yemin nəqliyyat daşınma axınları ilə üzvi tullantıların (peyin, quş peyini, nəcis) nəqliyyat daşıma axınlarının kəsişməsinə yol verilmir.

6.6. Kənd təsərrüfatı müəssisələrinin torpaq sahəsi 5 hektardan çox olduqda, hasarın perimetri boyunca aralarındakı məsafə 1500 m-dən çox olmayan azı iki giriş layihələndirilməlidir.

6.7. Açıq havada və ya istilik təchizatı olmayan otaqlardakı iş yerlərindən sanitariya qovşaqlara qədər olan məsafə (tualetlər istisna olmaqla) 500 m-dən çox olmamalıdır.

Nəqliyyat vasitəsi ilə işçilərin sanitariya-məişət yerləşmələrindən iş yerinə və geri çatdırılması zamanı iş yerlərindən bu binalara qədər olan məsafələr normalaşdırılmır.

6.8. Kənd təsərrüfatı müəssisələrinin ərazilərindəki keçidlərin eni nəqliyyat və piyada yollarının, mühəndis-texniki təchizat şəbəkələrinin, yolların mümkün qarlı örtülməsi nəzərə alınmaqla yaşıllıq zolaqlarının daha kompakt yerləşdirilməsi şərtlərinə uyğun olaraq qəbul edilməlidir, lakin qarşı tərəfdə yerləşən bina və qurğuların aralarındakı yanğından mühafizə məsafələrindən az olmamalıdır.

Qeyd. Keçidin eni - keçidi məhdudlaşdıran binaların xarici divarları arasındakı məsafə.

6.9. Kənd təsərrüfatı müəssisələrinin yolları və səkiləri avtomobil yollarının layihələndirilməsi üzrə tikinti normalarına və qaydalarına əsasən layihələndirilməlidir.

6.10. Kənd təsərrüfatı müəssisələrinin ərazilərinə daxil olmaq üçün darvazanın eni bu müəssisələr üçün qəbul edilən avtomobil və ya kənd təsərrüfatı maşın növlərinin enindən 1,5 m-dən artıq, lakin 4,5 m-dən az qəbul edilməməli, dəmir yolu üçün darvazanın eni isə rels izi 1520 mm olduqda DÜİST 9238-in, rels izi 750 mm olduqda isə DÜİST 9720-in tələbləri üzrə qəbul edilməlidir.

6.11. Bina və qurğulardan sahədaxili dəmir yollarının oxuna qədər olan məsafələr cədvəl 1-ə uyğun olaraq qəbul edilməlidir.

Cədvəl 1

Bina və qurğular	Məsafə, m	
	rels izi 1520 mm olduqda	rels izi 750 mm olduqda
1. Divarların və ya binanın çıxıntı hissələrinin (pilyastr, kontrfors, tambur, pilləkən və s.) xarici səthləri:		
a) binadan çıxışlar olmadıqda	3,1	2,3
b) binadan çıxışlar olduqda	6	6
c) binadan çıxışlar olduqda və binadan çıxışlarla dəmir yolu xətləri arasında, binaların divarlarına paralel yerləşdirilmiş (uzunluğu 10 m-dən az olmayan) qoruyucu sədlər quraşdırıldıqda	4,1	3,5
2. Ayrıca dayanan sütunlar, bunkerlər, estakadalar və s., yükləmə qurğuları, platformaları, rampalar, konteyner	Tikililərin dəmir yolu xətlərinə yaxınlıq endazəsinə görə	

anbarları, maye boşaltma qurğuları, boşaltma (taxıl və s.) məntəqələri və s.	(DÜİST 9238 və 9720)	
3. Hasarlar, yolötürücülərinin, xarici işıqlandırma şəbəkəsinin, hava rabitə və siqnalizasiya xətlərinin, mərkəzləşdirmə və bloklama qurğularının, hava boru kəmərlərinin dayaqları		
4. Eynilə yenidənqurma şəraitində stansiyalarda və stansiyaarası sahələrdə		
5. Tutumu 10000 m ³ -dən az olan oduncaq anbarı	5	4,5
Qeyd. Xüsusi mühafizə tələb olunan müəssisələrin ərazilərinin xarici hasarları dəmir yolu xətlərinin oxundan 6 m-dən az olmayan məsafədə yerləşdirilməlidir.		

6.12. Dəmir yollarının kənd təsərrüfatı müəssisələrinin binalarına girişləri dalanlı olmalıdır. Dəmir yolunun birbaşa (hər iki tərəfə açıq olan yol) girişlərinə yalnız müvafiq əsaslandırma olduqda yol verilir.

Binaya dəmir yolu girişləri layihələndirildikdə darvazanın qarşısında uzunluğu ən uzun vaqonun və ya lokomotivin uzunluğundan az olmayan düz üfüqi sahə nəzərdə tutulmalıdır. Kənd təsərrüfatı müəssisələrinin, bina və qurğularının yenidən qurulması şəraitində bu hissənin uzunluğu tikiliyə yaxınlaşma əndazəsinin təmin olunması nəzərə alınmaqla binanın darvazasının eninin artırılmasına zərurət yarandıqda 2 m-ə qədər azaldıla bilər.

6.13. Kanat asma yollarının tətbiqində, kanat yolu ilə hərəkət edən vaqonun əndazəsindən binalara, qurğulara, ərazinin planlaşdırma yüksəklik səviyyələrinə qədər məsafələr TNvəQ 2.05.07-yə uyğun olaraq qəbul edilməlidir.

6.14. Avtomobil yollarının bordür daşından və ya bərkidilmiş çiyininin kənarından kənd təsərrüfatı müəssisəsinin bina və qurğularına qədər məsafələr cədvəl 2-də göstərilənlərdən az olmamalıdır.

Cədvəl 2

Bina və qurğular	Məsafə, m
1. Binaların, o cümlədən tambur və əlavə tikililərin divarlarının xarici səthləri:	
a) binaya giriş olmadıqda və binanın uzunluğu 20 m-ə qədər olduqda	1,5
b) eyni ilə, 20 m-dən çox olduqda	3
c) binaya elektrokar üçün girişlər (çıxışlar) olduqda	5
ç) binaya avtoyükləyicilər və ikioxlu nəqliyyat vasitələri üçün girişlər olduqda	8
d) üç oxlu nəqliyyat vasitələrinin binaya girişi olduqda	12
2. Müəssisə ərazilərinin hasarı	1,5
3. Müəssisənin mühafizə olunan hissəsinin hasarı	5
4. Rels izi 1520 mm olan paralel yerləşdirilmiş yolların oxları	3,75

5. Rels izi 750 mm olan paralel yerləşdirilmiş yolların oxları	3
Qeyd. Hərəkət hissəsinin bərkidilmiş çiyininin kənarından, bordür daşından ağacların və ya kolların gövdələrinə qədər olan məsafə ağac və kolların növündən asılı olaraq müəyyən edilməlidir, lakin cədvəl 5-də göstərilən məsafələrdən az olmamalıdır. Ağacların və kolların çətirləri, budama nəzərə alınmaqla, yolun hərəkət hissəsinin və ya yol çiyininin üzərindən sallanmamalıdır.	

6.15. Bina və qurğuların bütün uzunluğu boyunca yanğınsöndürən maşınlar üçün sərbəst yaxınlaşma təmin olunmalıdır, binanın və ya qurğunun eni 18 m-ə qədər olduqda bir tərəfdən və eni 18 m-dən çox olduqda, həmçinin qapalı və yarımqapalı həyətlərin təşkil edilməsi hallarında hər iki tərəfdən yaxınlaşma təmin olunmalıdır.

Yanğınsöndürmə maşınlarının bina və ya qurğulara yaxınlaşmasını təmin edən yolların hərəkət hissəsinin kənarından məsafə 25 m-dən çox olmamalıdır.

Tikinti sahəsi 10000 m²-dən və ya eni 100 metrden çox olan bina və ya qurğulara yanğın avtomobillərinin yaxınlaşması bütün tərəflərdən təmin edilməlidir.

6.16. Yanğınsöndürmə su təchizatı mənbələri sayılan su anbarlarına, o cümlədən suyu yanğıni söndürmək üçün istifadə edilə bilən soyuducu qüllələrə, çiləyici hovuzlara və digər tikililərə girişlər avtomobillərin geri döndərilməsi üçün meydançalarla təmin edilməlidir.

6.17. Kənd təsərrüfatı müəssisələrinin bina və qurğuları arasındakı məsafələr onların odadavamlılıq dərəcəsindən asılı olaraq 3-cü və 4-cü cədvəllərə uyğun olaraq qəbul edilməlidir.

Cədvəl 3

Odadavamlılıq dərəcəsi və konstruktiv yanğın təhlükəliliyi sinifi	Bina və ya qurğular arasında məsafə, m		
	I və II odadavamlılıq dərəcəli; III və IV odadavamlılıq dərəcəli C0 sinifli	III odadavamlılıq dərəcəli C1 sinifli	III odadavamlılıq dərəcəli C2 və C3 sinifli; IV odadavamlılıq dərəcəli C1, C2 və C3 sinifli; V odadavamlılıq dərəcəli
I və II odadavamlılıq dərəcəli; III və IV odadavamlılıq dərəcəli C0 yanğın təhlükəliliyi sinifli	Q və D kateqoriyalı istehsalat sahələrinə malik bina və qurğular üçün normalaşdırılmır, 9 - A, B və V kateqoriyalı istehsalat sahələrinə malik bina və qurğular üçün	9	12
III odadavamlılıq dərəcəli C1 yanğın təhlükəliliyi sinifli	9	12	15

III odadavamlılıq dərəcəli C2 və C3 yanğın təhlükəliliyi sinifli;			
IV odadavamlılıq dərəcəli, C1, C2 və C3 yanğın təhlükəliliyi sinifli;	12	15	18
V odadavamlılıq dərəcəli			

Qeyd:

1. Cədvəl 3-də verilmiş bina və qurğular arasındakı məsafələr xarici divarlar və ya konstruksiyalar arasındakı boşluq əsasında qəbul olunur. Bina və ya qurğularda yanan materiallarda 1 m-dən çox çıxıntı konstruksiyalar olduqda, ən kiçik məsafə bu konstruksiyalar arasındakı məsafədir.

2. Bina və qurğular arasında məsafələr aşağıdakı hallarda normalaşdırılır:

a) III-IV-V odadavamlılıq dərəcəli bina və ya qurğuların döşəməsinin ümumi sahəsinin cəmi bir binanın yanğına davamlı divarlar arasında yol verilən normalaşdırılan döşəmə sahəsindən artıq olmadıqda; bu zaman normalaşdırılan sahə bina və qurğuların daha yanğın təhlükəli istehsalata və odadavamlılığının aşağı dərəcəsinə görə qəbul edilir;

b) digər binaya tərəf olan daha yüksək binanın və ya qurğunun divarı odadavamlılıq həddinə görə I tip yanğınəleyhinə divara olan tələblərə cavab verirsə;

c) III dərəcəli odadavamlı bina və qurğular, onlarda yerləşən istehsalatın yanğın təhlükəliyindən asılı olmayaraq qarşı-qarşıya qapı, pəncərə və s. boşluqsuz divarlara və ya şüşə bloklar və ya odadavamlılıq həddi 0,75 saatdan az olmayan gücləndirilmiş şüşəli boşluqlara malik divarlar olduqda.

3. Cədvəldə göstərilən məsafələr II dərəcəli odadavamlılığı, istehsalat kateqoriyası A, B və V olan bina və qurğular üçün aşağıdakı şərtlərdən biri təmin edildikdə 9 m-dən 6 m-ə qədər azaldılır: bina və qurğular stasionar avtomatik yanğınsöndürmə sistemləri ilə təchiz edildikdə; bina və qurğular avtomatik yanğın siqnalizasiyası ilə təchiz edildikdə; binalarda yanar maddələrin xüsusi yükü 1 m² mərtəbə sahəsi üçün 10 kq-dan az və ya ona bərabər olduqda.

4. Müəssisələrin bina və qurğularından (odadavamlılıq dərəcəsinə asılı olmayaraq) iynəyarpaqlı meşə massivinin sərhədinə qədər olan məsafə 50 m, enliyarpaqlı ağaclara qədər isə 20 m-ə bərabər qəbul edilməlidir.

Anbarlar	Anbarların tutumu, t	Odadavamlılıq dərəcəsi və konstruktiv yanğın təhlükəliliyi sinfindən asılı olaraq məsafə, m		
		I və II odadavamlılıq dərəcəli; III və IV odadavamlılıq dərəcəli C0 sinifli	III odadavamlılıq dərəcəli C1 sinifli	III odadavamlılıq dərəcəli C2 və C3 sinifli; IV odadavamlılıq dərəcəli C1, C2 və C3 sinifli; V odadavamlılıq dərəcəli
1. Ot, saman, kətan, çətənə, döyülməmiş taxıl, pambığın açıq saxlandığı	Normalaşdırılmır	24	36	48
2. Tütün və çay yarpaqları, baramaların açıq saxlandığı	25-ə qədər	15	15	24

Qeyd:

1. Materiallar talvarlar altında yığıldıqda, I və II odadavamlılıq dərəcəli, həmçinin III və IV odadavamlılıq dərəcəli və konstruktiv yanğın təhlükəliliyi sinfi C0 olan bina və qurğulara qədər bu cədvəldə göstərilən məsafələrin iki dəfə azaldılmasına yol verilir.
2. Bu cədvəldə göstərilən məsafələr qeyd olunan materialların yerləşdirilməsi (yığılması) üçün nəzərdə tutulmuş sahələrin sərhədindən müəyyən edilməlidir.
3. Bu cədvəldə göstərilən anbarlardan A, B və Q kateqoriyalı istehsalat sahələri olan bina və qurğulara qədər olan məsafələr 25% artırılmalıdır.
4. Bu cədvəldə göstərilən anbarlardan digər yanar material anbarlarından olan məsafələr, III odadavamlılıq dərəcəli və konstruktiv yanğın təhlükəliliyi sinfi C2 və C3 olan, IV odadavamlılıq dərəcəli və konstruktiv yanğın təhlükəliliyi sinfi C1, C2 və C3 olan, eləcə də V odadavamlılıq dərəcəli bina və qurğular üçün nəzərdə tutulmuş məsafələr kimi qəbul edilməlidir.
5. Bu cədvəldə göstərilən açıq saxlama anbarından meşə massivlərinin sərhədlərinə qədər məsafələr azı 100 m qəbul edilməlidir;
6. Bu cədvəldə göstərilməyən anbarlardan məsafələr AzDTN 2.6-3-ə uyğun olaraq qəbul edilməlidir.

6.18. Pəncərə boşluqları ilə işıqlandırılan binalar arasındakı məsafələr qarşı tərəfdəki binaların ən böyük hündürlüyündən (karnizin yuxarı hissəsinə qədər) az olmamalıdır.

7. Mühəndis hazırlığı və abadlaşdırma

7.1. Kənd təsərrüfatı müəssisələrinin, o cümlədən kənd yaşayış məntəqələrinin istehsal zonalarında və aqrar-sənaye klasterlərində yerləşirilən kənd təsərrüfatı müəssisələrinin

torpaq sahəsinin baş planı kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı və müəssisələrdə əməyin təşkili üçün ən əlverişli şəraiti, ərazidən səmərəli istifadəni, enerji resurslarının qənaətlə sərf olunmasını, həmçinin fitosanitar, baytarlıq və ekoloji təhlükəsizliyi təmin etməlidir.

7.2. Kənd təsərrüfatı müəssisələrinin, o cümlədən balıqçılıq təsərrüfatlarının torpaq sahəsinin mühəndis hazırlığı tədbirləri onların mühəndis-geoloji şəraitindən, eləcə də ərazidə yerləşdirilən bina və qurğuların həcmi-planlaşdırma həllərindən asılı olaraq müəyyən edilməlidir.

7.3. Kənd təsərrüfatı müəssisələrinin, bina və qurğularının torpaq sahəsinin layihə yüksəklikləri təyin edilərkən relyefin və mövcud yaşıllıqların maksimum saxlanılmasını, qazma və tökmə işlərinin həcmi arasında minimum fərqi, ərazi daxilində qruntun minimum daşınmasını, müəssisənin sahəsindən səth sularının toplanmasını və kənarlaşdırılmasını təmin etmək lazımdır.

7.4. Tam şaquli planlaşdırma sistemi bütün ərazidə planlaşdırma işlərinin həyata keçirilməsini təmin edir və torpaq sahəsinin tikinti əmsalı 25%-dən çox və sabit relyefli ərazidə tətbiq edilir.

Digər hallarda seçmə üsulu ilə şaquli planlaşdırma və planlaşdırma işlərinin yalnız bina və ya qurğuların yerləşdiyi ərazilərdə həyata keçirilməsini təmin etmək lazımdır. Seçmə üsulu ilə şaquli planlaşdırma qayalı torpaqların mövcudluğunda, meşələrin və ya yaşıllıqların qorunması zərurəti olduqda, eləcə də əlverişsiz hidrogeoloji şəraitin mövcudluğunda təmin edilməlidir.

7.5. Müəssisənin meydançasının maillikləri 0,003-dən az olmayaraq və aşağıdakı maksimum göstəricilərdən çox olmayaraq qəbul edilməlidir: gilli torpaqlar üçün - 0,05; qumlu torpaqlar üçün - 0,03 və asan su eroziyasına məruz qalan (lös, xırda qumlar) - 0,01.

Torpaq sahəsinin seçmə üsulu ilə (ordan-burdan) planlaşdırılmasında (torpaq sahəsinin tikinti əmsalı 25%-ə qədər, sahənin relyefinin dik yamacları 0,03-dən çox, qayalı (bərk süxurlu) qruntlar, meşələrin və ya digər yaşıllıqların qorunması və əlverişsiz hidrogeoloji şərait olduqda) planlaşdırma işləri ərazinin qalan hissələrində təbii relyef saxlanılmaqla terraslaşdırılma ilə yerinə yetirilməlidir.

Müəssisələri yamacda və ya onun ətəyində yerləşdirdikdə ərazinin yuxarı tərəfdən subasmadan mühafizəsi məqsədilə dağüstü qanovlar qurulmalıdır. Dağüstü qanovların en kəsiyi və sayı AzDTN 2.11-2-ə və AzDTN 2.3-4-ə müvafiq hesablama ilə təyin edilməlidir.

7.6. Heyvanlar üçün gəzinti meydançalarının mailliyi 0,02-dən az və 0,06-dan çox olmamalıdır.

7.7. Bina və qurğularda birinci mərtəbənin sıfır səviyyəsi ona bitişik meydançanın planlaşdırma səviyyəsindən 15 sm yüksək olmalıdır.

7.8. Bina və qurğuların zirzəmi və ya digər yeraltı hissələrinin döşəmə səviyyəsi qrunt sularının səviyyəsindən ən azı 0,5 m hündür olmalıdır. Bu binalarda yerləşgənin döşəmə səviyyəsinin qrunt sularının səviyyəsindən aşağıda olmaqla inşasına zərurət yaranarsa, onların hidroizolyasiyası və ya qrunt sularının səviyyəsinin aşağı salınması təmin edilməlidir, eyni zamanda müəssisənin istismarı zamanı qrunt sularının səviyyəsinin yüksəlməsi imkanları nəzərə alınmalıdır.

7.9. Binaya dəmir yolu girişləri layihələndirildikdə relsin yuxarı hissəsinin səviyyəsi binanın döşəməsinin "sıfır" səviyyəsi ilə eyni yüksəklikdə olmalıdır.

7.10. Səth sularının kənarlaşdırılması AzDTN 2.11-2-yə uyğun olaraq su axımlarının toplandığı bütün ərazilərdən yerinə yetirilməlidir.

Kənd təsərrüfatı müəssisələrinin torpaqlarında açıq su kənarlaşdırma şəbəkəsi nəzərdə tutulmalı, trapesiya kəsikli küvetlərin və qanovların ən kiçik ölçüləri: dibinin eni 0,3 m; dərinliyi 0,4 m qəbul edilməlidir.

7.11. Tikililərdən və örtüklü yer səthlərindən sərbəst sahələrdə, eləcə də müəssisənin sahəsinin perimetri boyunca yaşıllıq nəzərdə tutulmalıdır. Yaşıllaşdırma üçün nəzərdə tutulan ərazilərin sahəsi kənd təsərrüfatı müəssisələrinin sahəsinin 15%-ni, tikinti sıxlığı 50%-dən artıq olduqda isə minimum 10%-i təşkil etməlidir.

7.12. Kənd təsərrüfatı müəssisələrinin torpaq sahələrində və sanitariya mühafizə zonalarında əkinlər üçün yerli bitki növləri, onların sanitariya mühafizə, dekorativ xüsusiyyətləri və istehsalat tullantılarına davamlılığı nəzərə alınmaqla seçilməlidir.

Qeyd:

1. *Havanın yüksək dərəcədə təmizliyini tələb edən binaların yerləşdiyi zonada, həmçinin havaqəbuledicilərin yerləşdiyi yerlərin yaxınlığında çiçəklənmə dövründə lopa, lifli və tüklü toxumlar ayıran ağaclar əkilməməlidir.*

2. *Səs-küydən mühafizə tələb edən istehsalat obyektləri sıx yarpaqlı ağac və kol bitkiləri ilə, o cümlədən iynəyarpaqlı ağac növləri ilə mühafizə edilməlidir.*

3. *Yanğına qarşı ara məsafələrində iynəyarpaqlı ağacların əkilməsi yolverilməzdir.*

7.13. Küləklərin üç ay ərzində orta sürəti 10 m/s-dən çox olan ərazilərdə yerləşən kənd təsərrüfatı müəssisələri hakim küləklərin istiqaməti tərəfdən ən azı 30 m enində ağaclardan ibarət yaşıllıq zolağı ilə mühafizə olunmalıdır.

7.14. Bina və qurğulardan ağacların və kolların mərkəzi oxuna qədər olan məsafələr cədvəl 5-ə uyğun olaraq qəbul edilməlidir.

Cədvəl 5

Bina və qurğular	Məsafə, m	
	ağacların gövdə oxuna qədər	kolluqların oxuna qədər
Bina və qurğuların divarlarının xarici səthləri	5	1,5
Səki və yolların kənarları	0,7	0,5
Yolun bərkidilmiş çiyininin kənarı və ya qanovun qaşığı	2	1
İşıqlandırma şəbəkəsinin dirək və dayaqları, sütun, qalereya və estakadaları	4	-
Müəssisə sahələrinin hasarları	2	1
Yamacların alt hissələri (ətəkləri), terraslar və s.	1	0,5
Dayaq divarlarının alt hissəsinin (bünövrəsinin) xarici səthləri	3	1
Bordür daşığı və ya yolun bərkidilmiş çiyininin kənarı	2	1,2

Yeraltı şəbəkələr:		
- qaz kəmərləri, kanalizasiya	1,5	-
- istilik şəbəkələri (kanalın divarları) və kanalsız çəkiliş zamanı istilik şəbəkələrinin su boru kəmərləri	2	1
- drenajlar	2	-
- güc elektrik və rabitə kabelləri	2	0,7

Qeyd:

1. Yerüstü elektrik şəbəkələrindən ağaclara qədər olan məsafələr "Elektrik qurğularının quraşdırılması Qaydaları"na uyğun olaraq qəbul edilməlidir.

2. Verilən məsafələr çətirinin diametri 5 m-dən çox olmayan ağaclar üçün qəbul edilməli, çətirinin diametri daha böyük olan ağaclar üçün bu məsafələr artırılmalıdır.

7.15. Yaşılıq zolağının eni cədvəl 6-da göstəriləndən az olmamalıdır.

Cədvəl 6

Zolaq	Zolağın eni, m
1. Ağacların sıra ilə və ya kol bitkiləri ilə eyni sırada əkilədiyi qazon:	
a) bircərgəli əkilmə;	2
b) ikicərgəli əkilmə	5
2. Hündürlüyündən asılı olaraq kolların bir sırada əkilədiyi qazon:	
a) 1,8 m-dən artıq;	1,2
b) 1,2 m-dən artıq 1,8 m-ə qədər;	1
c) 1,2 m-ə qədər	0,8
3. Ağacların nizamlı və ya sıx, xaotik, təbii görünüşlü qruplar formasında əkilədiyi qazon	4,5
4. Eyni ilə kol bitkiləri	3
5. Qazon	1
Qeyd. Bu cədvəldə göstərilən kolların çox cərgəli əkilməsində zolağın enini hər bir əlavə bitki sırası üçün 40-50% artırmaq lazımdır.	

7.16. Kənd təsərrüfatı müəssisələrində işçilərin sayı ən çox olan növbə üzrə bir işçiyə 1m² hesabı ilə istirahət üçün açıq abadlaşdırılmış ərazilərin nəzərə alınması zəruridir.

7.17. Kənd təsərrüfatı müəssisəsinin istifadəsində olan ərazilərdə tikinti işləri aparılarkən pozula, çirklənə biləcəyi yerlərdə münbit torpaq qatının Azərbaycan Respublikasının Torpaq Məcəlləsinin tələbləri təmin olunmaqla bərpasını nəzərə alaraq götürülməsi zəruridir. Tikinti işləri və yerin təkindən istifadə səbəbilə torpaq qatı pozularsa, münbit torpaq qatı çıxarılır və az məhsuldarlıqlı torpaqların yaxşılaşdırılması üçün istifadə olunur.

Müvəqqəti saxlama yerləri və şərtləri, eləcə də çıxarılan münbit torpaq qatından istifadə qaydası torpaq sahələrini istifadəyə verən orqanlar tərəfindən müəyyən edilir.

Mühəndis şəbəkələrinin yerləşdirilməsi

7.18. Kənd təsərrüfatı müəssisələrinin ərazilərində və kənd yaşayış məntəqələrinin istehsalat zonalarında mühəndis şəbəkələrinin kompleks yerləşdirilməsi nəzərə alınmaqla, onlar mühəndis kommunikasiyalarının vahid sistemi kimi layihələndirilməlidir.

7.19. Mühəndis şəbəkələri layihələndirilərkən şəhərsalma və tikintiyə dair normativ sənədlərin tələbləri nəzərə alınmalıdır.

8. Ətraf mühitin mühafizəsi

8.1. Kənd təsərrüfatı müəssisələrinin baş planları “Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi haqqında”, “Sanitariya-epidemioloji salamatlıq haqqında”, “Tullantılar haqqında”, “Heyvanlar aləmi haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunları və digər qüvvədə olan normativ tələblər nəzərə alınmaqla hazırlanmalıdır.

Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi siyahısına daxil edilmiş kənd təsərrüfatı müəssisələri üçün bu qiymətləndirmə “Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq yerinə yetirilməlidir.

Ekoloji, sosial və iqtisadi məsələlərin həllini, istehlakçıların həyatını, sağlamlığını, təbii ehtiyatların və ətraf mühitin mühafizəsini təmin edən sabit və balanslaşdırılmış aqroekosistemin yaradılması, ekoloji təmiz kənd təsərrüfatının təşkili, bitkiçilikdə ekoloji tələblərə cavab verən əkinçilik sisteminin tətbiq edilməsi, heyvandarlıqda tətbiq olunan ekoloji tələblər “Ekoloji təmiz kənd təsərrüfatı haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun nəzərə alınmalıdır.

8.2. Təsərrüfat obyektlərinin layihələndirilməsi, yerləşdirilməsi, tikintisi, yenidən qurulması və istismarı zamanı atmosfer havasının mühafizəsinə dair tələblər “Atmosfer havasının mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa, eləcə də aşağıda göstərilənlərə müvafiq nəzərə alınmalıdır:

- obyekt yerləşdirilməsi planlaşdırılan ərazidə atmosfer havasının çirkləndirici maddələrinin konsentrasiyası haqqında məlumatlar;

- atmosfer havasının keyfiyyətinə dair yüksək tələblər qoyulmuş ərazi zonalarının mövcudluğu və yerləşməsi;

- obyekt yerləşdirilməsi planlaşdırılan ərazinin yaxınlığında mövcud olan müəssisələrin inkişaf planları;

- atmosfer havasının mühafizəsi üzrə sahəvi və ərazi proqramları ilə müəyyən edilmiş atmosfer havasına atılan çirkləndirici maddələrin azaldılması üzrə göstəricilər.

8.3. Vəhşi heyvanların yaşayış və çoxalma şəraitinə təsir göstərən kənd təsərrüfatı müəssisələrinin yerləşdirilməsi “Heyvanlar aləmi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa müvafiq yerinə yetirilməlidir.

8.4. Kənd təsərrüfatı müəssisələrinin tullantılarının idarə edilməsi “Tullantılar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq həyata keçirilməlidir.

8.5. Mineral gübrələr və kimyəvi bitki mühafizə vasitələri üçün anbarlar yerləşdirilərkən çirkləndirici maddələrin çaylara və su hövzələrinə daxil olmasının qarşısını almaq üçün zəruri tədbirlərə riayət edilməlidir.

Çirkləndirici maddələrin su obyektlərinə daxil olmasını istisna etmək məqsədi ilə mineral gübrələr və kimyəvi bitki mühafizə vasitələri üçün anbarlar Azərbaycan Respublikasının Su Məcəlləsinə, TNvəQ II-108-yə və "Su mühafizə zonalarının, onların sahil mühafizə zolaqlarının ölçülərinin, sərhədlərinin və istifadəsinin müəyyən edilməsi Qaydaları"na uyğun olaraq yerləşdirilməlidir və kənd təsərrüfatı ərazilərinin subasmadan mühəndis mühafizəsi qurğuları obyektləri və sistemlərinin layihələndirilməsində AzDTN 2.3-4 tələbləri yerinə yetirilməlidir.

8.6. Kənd təsərrüfatı müəssisələrinin ərazilərində tikinti işləri zamanı münbit torpaq qatının pozula, çirklənə, yeraltı və ya yerüstü su basmalara məruz qala biləcəyi yerlərdə onun götürülməsi və təkrar istifadə edilməsi nəzərdə tutulmalıdır.

8.7. Aerezollar ayıran sənaye müəssisələrinin yaxınlığında zərərli maddələrin konsentrasiyasının artmasına kömək edən dekorativ gölməçələr, fəvvarələr, yağış qurğuları təşkil edilməsinə yol verilmir.

8.8. Ətraf mühitin mühafizəsi məqsədi ilə tez alışan və yanar mayelər, mayeləşdirilmiş yanar qazlar, zəhərli maddələr olan ayrı-ayrı anbarlar, müəssisənin bina və qurğularına nəzərən daha aşağı səviyyədə yerləşdirilməli və DÜİST 31251-in, DÜİST 30403-ün tələblərinə uyğun olaraq ətrafı (relyefi nəzərə alınmaqla) möhkəm odadavamlı divarlar və ya torpaq istehkamlarla əhatə olunmalıdır.

8.9. Su, torpaq, meşə, bitki və heyvanlar aləmindən istifadənin əsaslandırılması, eləcə də torpaqların, bitki və heyvanlar aləminin, biomüxtəlifliyin mühafizəsi və bərpa, xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin və obyektlərinin statusunun qorunması məqsədilə kooperativlərin, kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı üzrə ixtisaslaşmış heyvandarlıq və quşçuluq məhsulları istehsalı müəssisələrinin, həmçinin irimiqyaslı kənd təsərrüfatı (aqruparklar), habelə balıqçılıq (o cümlədən akvakultura) təsərrüfatı fəaliyyəti üzrə layihələrin "Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda nəzərdə tutulmuş qaydada ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi sənədi hazırlanaraq dövlət ekoloji ekspertizası keçirilməli və "Kənd təsərrüfatı kooperasiyası haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununun tələbləri yerinə yetirilməlidir.

Kənd təsərrüfatı müəssisələrinin ərazilərinin hasarlanması

8.10. Kənd təsərrüfatı müəssisələrinin əraziləri üçün hasarlar onların istismarı, mühafizəsi şərtlərinə olan tələblər nəzərə alınmaqla və texnoloji layihələndirmə normalarına uyğun olaraq layihələndirilməlidir.

8.11. Ərazilərin hasarlarını layihələndirərkən istismar və estetik tələblərə cavab verən sənaye istehsalı olan konstruksiyalardan istifadə olunmalıdır.

8.12. Hasarların yeraltı hissələri suyun təsirindən mühafizə olunmalı, hasarlama üçün istifadə olunan tor və məftil korroziyaya qarşı mühafizə qatına malik olmalıdır.

9. Yanğından təhlükəsizlik tələbləri

9.1. Bu Normaların tələbləri ilə yanaşı, digər normativ sənədlərdə müəyyən edilmiş yanğın təhlükəsizliyi tələblərinə də əməl edilməlidir. Həmin normativ sənədlərdə ayrı-ayrı növ binaların, yerləşgələrin və mühəndis sistemlərinin funksional təyinatı və yanğından mühafizə xüsusiyyətləri nəzərə alınmaqla bu Normaların müddəalarına əlavələrə, dəqiqləşdirmələrə yol verilir.

9.2. Kənd təsərrüfatı müəssisələrinin bina, qurğu və tikililəri avtomatik yanğınsöndürmə və yanğın siqnalizasiya sistemləri, yanğın barədə xəbərdaredici qurğular ilə təchiz edilməli və TNvəQ 2.04.09-un tələbləri yerinə yetirilməlidir.

9.3. Müəssisələrin bina, qurğu və digər tikililərinin layihələndirilməsi və istismarı mərhələlərində DTN 2.02-01-in tələbləri yerinə yetirilməlidir.

9.4. Kənd təsərrüfatı müəssisələrində əlilliyi olan şəxslər də nəzərə alınmaqla insanların yanğın zamanı xəbərdar olunması və təxliyəsinin idarə edilməsi sistemi yaradılmalıdır. “Yanğın təhlükəsizliyi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunun və DÜİST 12.4.026-in tələbləri nəzərə alınmalıdır.

9.5. Kənd təsərrüfatı obyektlərində yanğın əleyhinə su kəməri təsərrüfat-ıçməli yaxud istehsalat su kəmərləri ilə birləşdirilməli və AzDTN 2.11-1 tələbləri nəzərə alınmalıdır.

9.6. Kənd təsərrüfatı müəssisələrinin mühafizə sistemə aşağıdakılar daxildir:

- a) DTN 2.02-01-ə uyğun olaraq tüstüdən mühafizə sistemi;
- b) TNvəQ 2.04.09-a uyğun olaraq yanğın əleyhinə daxili su xətti və avtomatik yanğınsöndürmə;
- c) TNvəQ 2.04.09-a uyğun avtomatik yanğın siqnalizasiyası (avtomatik yanğınsöndürmə mövcud olduqda avtomatik yanğın siqnalizasiyasının qurulması tələb olunmur);
- ç) “Yanğın təhlükəsizliyi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununun tələblərinə və TNvəQ 2.04.09-a uyğun olaraq yanğının xəbər verilməsi və insanların təxliyəsinin idarə edilməsi;
- d) insanların fərdi və kollektiv mühafizəsi və xilasetmə vasitələri;
- e) “Yanğın təhlükəsizliyi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun insanların vaxtında təxliyəsinin və yanğının təhlükəli amillərindən onların mühafizəsini təmin edən həcm-planlaşdırma və texniki həllər;
- ə) DTN 2.02-01-ə uyğun olaraq alovun və tüstünün yayılmasını məhdudlaşdıran qurğular (yanğın əleyhinə maneələr, yanğın bölmələri və s.).

9.7. Yanğınsöndürmə avtomobilləri üçün birbaşa keçidlərin eni 3,5 m-dən, hündürlüyü isə 4,5 m-dən az qəbul edilməməlidir. Sahəsi 250 m²-dən az olan daxili həyətlərə yanğın maşınları üçün keçid tələb olunmur.

9.8. Xarici yanğınsöndürmə quyularında, rezervuarlarda və ya su hövzələrində quraşdırılmış və avtonasosların onlara qoşulması təmin edilə bilən hidrantlar vasitəsi ilə xarici yanğınsöndürmə həyata keçirilməlidir. Yanğın söndürülməsi üçün hesablama su sərfi normativ tələblərə uyğun qəbul edilməlidir.

İstehsalat obyektinin ərazisində xarici yanğınsöndürmə üçün su təchizatı mənbələri, eləcə də su soyutma qurğuları, püskürtmə hovuzları və sularından yanğının söndürülməsi üçün istifadə oluna bilən digər qurğular yanğınsöndürmə avtomobillərinin geri dönmə hərəkəti etməsi, yerləşdirilməsi və su götürməsi üçün yaxınlaşma yolları olan meydançalarla təmin edilməlidir. Belə meydançaların ölçüləri ən azı 12×12 m olmalıdır.

Yanğın hidrantları avtomobil yollarının hərəkət hissəsinin kənarına 2,5 m, binanın divarına isə 5 m-dən yaxın məsafədə yerləşdirilməməlidir. Hidrantlar arasında məsafə hesablamalarla təyin olunur və aralarındakı maksimum məsafə 150 m-dən artıq olmamalıdır.

Yeraltı yanğın hidrantlarının əsas parametrləri, ölçüləri, texniki tələbləri, qəbulu və sınaq qaydaları DÜİST 8220-in tələbləri üzrə qəbul edilməlidir.

9.9. Təxliyə təhlükəsizlik nişanları təbii işıqlandırılmayan otaqlarda eyni vaxtda 30 və təbii işıqlandırılan otaqlarda 50 nəfər və daha çox insanların toplandığı, eləcə də sahəsi 100 m²-dən çox olan yerlərdə quraşdırılmalıdır. Daimi təxliyə təhlükəsizlik nişanları aşağıdakı yerlərin qeyd edilməsi üçün quraşdırılmalıdır:

- hər təxliyə çıxışının;
- təxliyənin istiqaməti göstərilməklə təxliyə yollarının;
- tibbi yardım məntəqəsinin və ilkin yanğınsöndürmə vasitələrinin;
- fəvqəladə halların xəbərdarlıq edilməsinə təcili rabitə və digər vasitələrin.

Əlilliyi olan olan şəxslərin sayından asılı olmayaraq təxliyə təhlükəsizlik nişanları onların olduğu yerlərdə quraşdırılmalıdır. Tüstülənmənin mümkün olduğu yerlərdə təxliyə təhlükəsizlik nişanları döşəmənin səviyyəsindən 0,5 m yüksəklikdə yerləşdirilməlidir.

9.10. Yanğın texnikası üçün birləşdirici başlıqların, yanğın su hidrantlarının quraşdırıldığı yerlərdə yanğın sistemi işə düşdükdə işıq nişanları avtomatik qoşulmalıdır.

9.11. Qəza işıqlandırma şəbəkəsinin bütün elektrik avadanlıqları işçi işıqlandırma şəbəkəsi ilə əlaqəsi olmayan elektrik şəbəkəsinə birləşməlidir. Digər qəbuledicilərin elektrik təchizatı üçün qidalandırıcı xətlərin istifadə olunmasına yol verilmir.

9.12. Təxliyə işıqlandırılması üçün odadavamlı, mineral izolyasiyalı, mexaniki zədələnməyə davamlı kablərdən (yanğınadavamlı tərkiblər ilə emal olunmuş polad borularda) istifadə edilməlidir.

9.13. Qəza işıqlandırılma şəbəkəsi yüksək odadavamlılıq və mexaniki zədələnmələrə dayanıqlı və ya lazımi səviyyədə mühafizə olunmadıqda yanğın təhlükəli ərazilərdən, həmçinin partlayış təhlükəli zonadan tranzit olaraq keçməməlidir.

9.14. İşçi və qəza işıqlandırılma kabel və xətlərinin zədələnməyə qarşı xüsusi mühafizə tədbirləri görülmədən birgə çəkilməsinə yol verilmir.

9.15. F5.1 və F5.2 funksionallıq üzrə yanğın təhlükəliyi siniflərinə aid bina və qurğular layihələndirilərkən AzDTN 2.8-2-in və AzDTN 2.8-1-in tələbləri yerinə yetirilməlidir.

10. Əlilliyi olan şəxslər üçün ərazinin əlçatanlığı

10.1. Kənd təsərrüfatı müəssisələrini layihələndirərkən Azərbaycan Respublikasının Şəhərsalma və Tikinti Məcəlləsinin, AzDTN 2.6-1*-in, "Bina və qurğuların layihələndirilməsində əlillər üçün zəruri olan həyat və fəaliyyət şəraitinin yaradılması üzrə

Müvəqqəti Təlimat”ın, STN 62-nin tələbləri və yerli şərait nəzərə alınaraq ərazinin əlilliyi olan şəxslər üçün əlçatanlığı müvafiq tədbirlər həyata keçirilməklə yerinə yetirilməlidir.

10.2. Əlilliyi olan şəxslərin foye qrupuna, liftlərə, ictimai təyinatlı yerlərə və iş yerlərinə maneəsiz çıxışı təmin edilməlidir.

Binanın girişində, liftə yaxınlaşmada, dəhlizlərdə səviyyə fərqlərində panduslar (və ya təkərli oturmaqlar təyin edilmiş əlilliyi olan şəxslərin hərəkəti üçün liftlər), habelə bütün qrup əlilliyi olan şəxslər üçün müvafiq standartların tələblərinə uyğun olaraq digər zəruri qurğu və mexanizmlər nəzərdə tutulmalıdır. Belə liftlərin konstruksiyası təxliyə yollarının hesablaması (minimum) enini azaltmamalıdır.

11. Enerji istehlakının azaldılmasına dair tələblər

11.1. “Enerji resurslarından səmərəli istifadə və enerji effektivliyi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu nəzərə alınmaqla kənd təsərrüfatı müəssisələrinin bina və qurğularında ənənəvi istilik mənbələri ilə yanaşı, iqtisadi cəhətdən əlverişli, ekoloji təmiz, enerji səmərəli qurğulardan və bərpa olunan enerji mənbələrindən və ağıllı idarəetmə sistemlərindən istifadə etməklə işıqlandırma və isitmə sistemləri tətbiq edilir.

11.2. Kənd təsərrüfatı müəssisələrinin bina və qurğularının həcmi-planlaşdırma və konstruktiv-texnoloji həlləri, həmçinin onların mühəndis avadanlığı sistemlərinin tikintisi və istismarı zamanı enerji istehlakının optimal səviyyəsi və TNvəQ 2.01.01-in tələbləri təmin edilməlidir.

11.3. Bina və qurğuların qoruyucu konstruksiyaları müəyyən edilmiş normalar çərçivəsində binanın isidilməsinə sərf edilən istilik enerjisinin xüsusi istehlakını təmin edən istilik-mühafizə xüsusiyyətləri ilə layihələndirilməlidir.

11.4. Kənd təsərrüfatı müəssisələrinin bina və qurğularında istilik sərfini azaltmaq məqsədilə istilik və havalandırma sistemləri avtomatik tənzimləmə qurğuları ilə təchiz edilməlidir.

11.5. Enerji resurslarına qənaət və enerji səmərəliliyi üzrə tikinti obyektlərinin layihə sənədlərində AzDTN 2.12-4*-ün tələbləri nəzərə alınmalıdır.

12. Kənd təsərrüfatı müəssisələrinin sanitariya mühafizə zonaları

12.1. Kənd təsərrüfatı müəssisələri və obyektlərinin tikintisi üçün ərazi seçilərkən, cədvəl 7-də təqdim olunan göstəricilərə uyğun sanitariya mühafizə zonaları nəzərə alınmalıdır.

Cədvəl 7

Sanitariya mühafizə zonalarının eni

Kənd təsərrüfatı müəssisələri və obyektlərinin adı	Sanitariya mühafizə zonasının eni, m
1. İri buynuzlu mal-qara fermaları:	
- 1200 başdan az (bütün ixtisaslaşmalar üzrə)	300
- 1200-dən 2000 başadək	500

- 2000 başdan çox	1000
2. Donuz fermaları:	
- 4 min başadək	300
- 4 mindən 12 min başadək	500
- 12 min başdan çox	1000
3. Qoyunçuluq fermaları:	
- 5 min başadək	100
- 5 mindən 30 min başadək	300
- 30 min başdan çox	500
4. Atçılıq və dovşan fermaları	100
5. Quşçuluq fermaları:	
- 100 min başadək yumurtalıq toyuq və 1 milyon başadək broyler toyuqları	300
- 100 mindən 400 min başadək yumurtalıq toyuq və 1 milyondan 3 milyon başadək broyler toyuqları	500
- 400 min başdan çox yumurtalıq toyuq və 3 milyon başdan çox broyler toyuqları	1000
6. Xəz-dəri fermaları:	
- 100-dən 500 başadək	300
- 500-dən 1000 başadək	500
- 1000 başdan çox	1000
7. İstixana və parniklər	50
- elektrik enerjisi və buxar ilə isidildikdə	normalaşdırılmır
8. Yemlərin hazırlanması sexləri:	
- qida tullantılarından istifadə edilməklə	100
- qida tullantılarından istifadə edilmədikdə	normalaşdırılmır
9. Süd, tərəvəz və meyvələrin emalı üzrə müəssisələr və sexlər	normalaşdırılmır
10. Avtomobillərin və kənd təsərrüfatı texnikasının təmiri, texnoloji xidməti və saxlanması üçün nəzərdə tutulmuş qarajlar və parklar, mühərriklərin sayı 200-dən artıq olduqda	100

11. Kənd təsərrüfatı məhsullarının və materiallarının yığılması və saxlanması üçün obyektlər: - taxıl, tərəvəz, meyvə və kartof anbarları - yanacaq və sürtkü materialları üçün anbarlar	50 100
12. Material anbarları	50
13. Heyvan (iri və xırda buynuzlu heyvanlar üçün tövlələr, heyvan yetişdirmə və xəz-dəri heyvan məntəqələri) saxlanılan təsərrüfatlar: - 50 başadək - 100 başadək	50 100
14. Anbarlar: - mineral gübrələrin və zəhərli kimyəvi preparatların saxlanması üçün tutumu 50 tonadək olduqda - mineral gübrələrin və zəhərli kimyəvi preparatların saxlanması üçün tutumu 50 t-dan 500 t-dək olduqda - zəhərli kimyəvi preparatların saxlanması üçün tutumu 500 ton və daha çox olduqda - mayeləşdirilmiş ammoniyak saxlanması üçün	100 300 500 500
15. Quru mineral gübrələr və bitkilərin mühafizəsi üçün kimyəvi vasitələr anbarları (zona həmçinin qida məhsullarının saxlanması və emalı üzrə istehsalatlara qədər təyin edilir)	100
16. Peyin və quş peyininin saxlanması: - peyindən orqanik gübrə alınması üçün meydançalar - peyin qapalı saxlanmada olduqda - peyinin bioloji işlənmiş maye fraksiyası açıq saxlanmada olduqda - peyin açıq saxlanmada olduqda	300 500 500 1000
17. Toxumların emalı və dərmanlanması üzrə istehsalatlar	500
18. Heyvandarlıq tullantı sularından istifadə edən meliorasiya obyektləri	100
19. Baytarlıq müalicə məntəqələri	200
<p>Qeyd:</p> <p>1. Sanitariya mühafizə zonası antropogen çirklənmələrdən (fiziki, kimyəvi və bioloji) ətraf mühit mühafizəsi və əhəlinin sağlamlığının qorunması məqsədilə, məskunlaşma ərazisi (yaşayış, ictimai və inzibati binalar), su hövzələri, rekreasiya zonaları ilə istehsal, kommunal müəssisələri və qurğuları arasında yaradılan xüsusi istifadə olunan ərazidir.</p> <p>2. Respublika Gigiyena və Epidemiologiya Mərkəzi ilə razılaşdırılmaqla istehsalat zonasının ərazisinin abadlaşdırılması və saxlanması vəziyyətindən və atılan zərərli tullantıların</p>	

azalması və ya tam aradan qaldırılması dərəcəsindən asılı olaraq sanitariya mühafizə zonasının eninin azaldılmasına yol verilir.

12.2. Sanitariya mühafizə zonasının ərazisi abadlaşdırılmalıdır (yaşıllaşdırılmalıdır). Sanitariya mühafizə zonasının ərazisində mövcud yaşıllıqlar qorunmalıdır. Layihədə sanitariya mühafizə zonasının abadlaşdırılması (yaşıllaşdırılması) göstərilməlidir.

12.3. Sanitariya mühafizə zonasının ərazisində istixana-pannik təsərrüfatları, tingliklər, meyvə və giləmeyvə plantasiyaları, yağın depoları, qarajlar, hamamlar, camaşırxanalar, anbarlar və xoşagəlməz qoxular və digər zərərli maddələr ayırmayan digər istehsal kompleksləri və ayrı-ayrı obyektlərin yerləşdirilməsinə yol verilir.

12.4. Sanitariya mühafizə zonasının ərazisində stadionlar, ictimai park və bağlar, uşaq meydançaları və s. yerləşdirilməsinə yol verilmir.

12.5. Sanitariya mühafizə zonası və ya onun hər hansı hissəsi istehsalat zonasının ərazisinin genişləndirilməsi üçün ehtiyat ərazi sayıla bilməz.

MÜNDƏRİCAT

1. Tətbiq sahəsi	1
2. Normativ istinadlar	1
3. Əsas anlayışlar	3
4. Ümumi müddəalar	4
5. Kənd təsərrüfatı müəssisələrinin baş planları	8
6. Girişlər, keçidlər və bina və qurğular arasında məsafələr	13
7. Mühəndis hazırlığı və abadlığı	17
- <i>Mühəndis şəbəkələrinin yerləşdirilməsi</i>	19
8. Ətraf mühitin mühafizəsi	19
- <i>Kənd təsərrüfatı müəssisələrinin ərazilərinin hasarlanması</i>	21
9. Yanğından təhlükəsizlik tələbləri	21
10. Əlilliyi və hərəkət imkanları məhdud olan şəxslər üçün ərazinin əlçatanlığı	23
11. Enerji istehlakının azaldılmasına dair tələblər	23
12. Kənd təsərrüfatı müəssisələrinin sanitariya mühafizə zonaları	23